

UNIVERZITA PARDUBICE

FILOZOFICKÁ FAKULTA

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2021

Markéta Nohelová

Univerzita Pardubice

Filozofická fakulta

Městská fantasy v kontextu české fantastiky po roce 1989

Bakalářská práce

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: 2019/2020

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Markéta Nohelová**
Osobní číslo: **H18199**
Studijní program: **B7105 Historické vědy**
Studijní obor: **Historicko-literární studia**
Téma práce: **Městská fantasy v kontextu české fantastiky po roce 1989**
Zadávací katedra: **Katedra literární kultury a slavistiky**

Zásady pro vypracování

Bakalářská práce se zaměří na počátky a dosavadní vývoj tzv. městské fantasy jakožto osobité žánrové varianty české fantastiky po roce 1989. Vedle její genealogické charakteristiky se práce soustředí na zachycení všech českých autorů tohoto druhu (v českém prostředí jich zatím působí omezené množství) a především na naratologickou analýzu stěžejních děl městské fantasy u nás. Cílem bakalářské práce je zjištění pozice městské fantasy v rámci vývoje současné české fantastiky.

Rozsah pracovní zprávy:

Rozsah grafických prací:

Forma zpracování bakalářské práce: **elektronická**

Seznam doporučené literatury:

CLUTE, John – GRANT, John (eds.). *Encyclopedia of Fantasy* (online)

DĚDINOVÁ, Tereza. *Po dioné krajině. Charakteristika a vnitřní členění fantastické literatury*. Brno : FF MU, 2015.

HODROVÁ, Daniela a kol. ... *na okraji chaosu – Poetika literárního díla 20. století*. Praha : Torst, 2001.

KUDLÁČ, Antonín K. K. *Barvy černobílého světa. Studie o vybraných žánrech současné české populární literatury*. Pardubice : Univerzita Pardubice, 2017.

ŠIDÁK, Pavel. *Úvod do studia genologie. Teorie literárního žánru a žánrová krajina*. Praha : Akropolis, 2013.

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Antonín Kudláč, Ph.D.

Katedra literární kultury a slavistiky

Datum zadání bakalářské práce:

30. dubna 2020

Termín odevzdání bakalářské práce:

31. března 2021

doc. Mgr. Jiří Kubeš, Ph.D.

děkan

PhDr. Miroslav Kouba, Ph.D.

vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2020

PROHLÁŠENÍ AUTORA

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 7/2019 Pravidla pro odevzdávání, zveřejňování a formální úpravu závěrečných prací, ve znění pozdějších dodatků, bude práce zveřejněna prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 7. 6. 2021

Markéta Nohelová

PODĚKOVÁNÍ

Na tomto místě bych chtěla poděkovat především Antonínu Kudláčovi PhDr. Ph.D. za odborné vedení bakalářské práce a cenné rady, jež mi s realizací práce velmi pomohly. Dále bych chtěla poděkovat své kamarádce Nikče Hypšmanové, která mi věřila i ve chvílích, kdy jsem o tom já sama pochybovala.

ANOTACE

Bakalářská práce se zaměří na počátky a dosavadní vývoj tzv. městské fantasy jakožto osobité žánrové varianty české fantastiky po roce 1989. Vedle její genologické charakteristiky se práce soustředí na zachycení všech českých autorů tohoto druhu (v českém prostředí jich zatím působí omezené množství) a především na naratologickou analýzu stěžejních děl městské fantasy u nás. Cílem bakalářské práce je zjištění pozice městské fantasy v rámci vývoje současné české fantastiky.

KLÍČOVÁ SLOVA

městská (urban) fantasy, česká fantastika, fantasy literatura

ANNOTATION

The bachelor's thesis will focus on the beginnings and current development of the so-called urban fantasy as a distinctive genre variant of Czech fiction after 1989. In addition to its genological characteristics, the work focuses on capturing all Czech authors of this kind (there's only a few in The Czech Republic) and especially on narratological analysis of key works of urban fantasy in our country. The aim of the bachelor's thesis is to determine the position of urban fantasy in the development of contemporary Czech fiction.

KEY WORDS

Urban fantasy, Czech fiction, fantasy literature

OBSAH

ÚVOD	10
1. MĚSTSKÁ FANTASY	11
1.1 Charakteristika městské fantasy	11
1.2 Městská fantasy v zahraničí.....	13
2. ČESKÁ MĚSTSKÁ FANTASY	16
2.1 Autoři a díla městské fantasy prvního proudu.....	16
2.1.1 Pod kočičími hlavami	17
2.1.2 Pavel Renčín.....	19
2.1.2.1 Nepohádka.....	20
2.1.2.2 Trilogie Městské války	20
2.1.2.3 Labyrint	21
2.1.3 Martin Bečan	21
2.1.3.1 Kaziměstí.....	21
2.1.4 Kateřina Šardická	23
2.1.4.1 Zmizení Sáry Lindertové.....	23
2.1.5 Alžběta Bílková.....	24
2.1.5.1 Z kouře a kamene	24
2.1.6 Pavel Bareš.....	25
2.1.6.1 Projekt Kronos.....	25
2.2 Autoři a díla městské fantasy druhého proudu	27
2.2.1 Pavel Bareš – Meta.....	27
2.2.2 František Kotleta	28
2.2.2.1 Perunova krev.....	28
2.2.3 Jiří Kulháněk	29
2.2.3.1 Vládci strachu.....	29
2.2.3.2 Noční klub	29
2.2.4 Miroslav Žamboch.....	30
2.2.4.1 Líheň.....	30
2.2.5 Petra Podolová.....	31
2.2.5.1 Futurum	31
3. CHARAKTERISTIKA VYBRANÝCH DĚL MĚSTSKÉ FANTASY	33
3.1 Pod kočičími hlavami.....	33
3.2 Trilogie Městské války	35

3.2.1	Kompozice.....	35
3.2.2	Postavy	36
3.2.3	Prostředí.....	40
3.3	Zmizení Sáry Lindertové.....	43
3.3.1	Kompozice.....	43
3.3.2	Postavy	43
3.3.3	Prostředí.....	45
3.4	Kaziměsti.....	47
3.4.1	Kompozice.....	47
3.4.2	Postavy	47
3.4.3	Prostředí.....	54
	ZÁVĚR.....	60
	POUŽITÁ LITERATURA.....	63

ÚVOD

Tématem bakalářské práce je hlubší zaměření na českou městskou fantasy po roce 1989. Díla spadající pod tento žánr se potýkají s problematikou jejich zařazení, kterou v práci objasníme.

V úvodní kapitole nejprve charakterizujeme nezbytné terminologické vymezení tohoto žánru, k čemuž využijeme především internetovou encyklopedii *Encyclopedia of fantasy* a dále publikace *Místa s tajemstvím* Daniely Hodrové, *Barvy černobílého světa* Antonína A. A. Kudláče, *Po divné krajině* Terezy Dědinové a *Úvod do studia genologie* Pavla Šidáka. Krátce také nahlédneme do zahraničního odvětví tohoto žánru, s příklady děl, které spojuje společné prostředí Londýna.

Co se týče samotného výzkumu městské fantasy v zahraničí, je mnohem dál než ten náš, který sestává víceméně z knih uvedených výše. Zahraniční urban fantasy, jejíž počátky můžeme sledovat až do 19. století (v některých případech i dříve)¹, disponuje velkým počtem knih tohoto žánrového typu, které mohou být literárními teoretiky zkoumány v mnohem delším časovém úseku a do větší hloubky, než u nás, kde zastoupení městské fantasy není příliš početné. Internetová databáze *Encyclopedia of fantasy* Johna Clutea nabízí stručný přehled žánrového typu městské fantasy. Jako příklad dalších zahraničních děl si můžeme uvést esej Stefana Ekmana *Urban Fantasy: A Literature of the Unseen*.

V kapitole věnované české městské fantasy rozdělíme vybrané autory s jejich díly do dvou proudů, z nichž jeden bude představovat městskou fantasy tak, jak odpovídá literárně teoretickému vymezení podle *Encyclopedia of fantasy* a Daniely Hodrové, zatímco druhý bude zastoupen převážně tvorbou, která by pod tento žánr správně spadat neměla, ale marketingově a čtenářsky je tak chápána a přijímána. Důvod, proč by se vybraná díla k městské fantasy řadit neměla, v této části objasníme.

Pro hlubší pochopení podstaty městské fantasy v závěrečné části práce rozebereme vybraná díla tohoto žánru, která výstižně vystihují důležité prvky a motivy, jež jsou nezbytné pro zařazení k městské fantasy. Konkrétně se bude jednat o antologii *Pod kočičími hlavami*, *Městské války* Pavla Renčína, *Zmizení Sáry Lindertové* od Kateřiny Šardické a dílo *Kaziměsti* Martina Bečana. K tomu jako metodologii využijeme naratologickou a genologickou analýzu.

¹ Encyclopedia of Fantasy (1997) – Urban Fantasy. *SF Encyclopedia Editorial Home* – “SFE Facts” – 6 June 2021 [online]. Copyright © 2011 [cit. 06.06.2021]. Dostupné z: http://sf-encyclopedia.uk/fe.php?nm=urban_fantasy

1. MĚSTSKÁ FANTASY

1.1 Charakteristika městské fantasy

Dříve než si v této kapitole přiblížíme městskou fantasy, měli bychom si nejprve charakterizovat samotný pojem žánr, žánrový typ a fantasy. Teprve pak budeme schopni charakterizovat městskou fantasy.

Pojem literární žánr je nejlépe vystihnout v pojetí Terezy Dědinové jako „díla prototypická pro určitý žánr, nacházející se v centru neostré množiny, jež tento žánr vymezuje, sdílají s architektem maximální množství znaků. Směrem k okrajům neostré množiny znaků sdílených architektem a konkrétním dílem ubývá.“² Můžeme se však setkat i s díly, která na první pohled není jednoduché přiřadit k určitému žánru, jelikož se mohou vyznačovat prvky typickými pro více žánrů. Nad touto problematiku se již zamýšlel Brian Attebery, jehož myšlenku uvádí ve své publikaci *Po divné krajině* Tereza Dědinová: „Attebery navrhuje chápat žánr nikoli jako mapu s pevnými hranicemi oddělujícími jeden žánr od druhého, ale jako neostrou množinu (fuzzy set), v jejímž středu se nacházejí prototypové texty a na samém okraji díla, která s těmi prototypovými nějaké rysy spojují, ale nad jejichž zařazením do stejného žánru bychom již váhali.“³

V dnešní době, kdy je literární trh přesycen množstvím nově vydávaných knih a v jednotlivých žánrech řadou knih s podobným námětem či tematikou, se může stát, že jedno dílo figuruje ve více žánrech, nebo naopak v námi definovaném žánru zcela chybí. Zmíněnou problematikou žánrového zařazení některých děl se již zabýval Antonín K. K. Kudláč ve své publikaci *Barvy černobílého světa*⁴, které se týká právě městské fantasy, ale k tomu se dostaneme v následujících odstavcích.

Žánrový typ neboli subžánr nebo žánrová rovina je nejnižší rovinou v triádě druh – žánr – subžánr.⁵ Používá se k bližší specifikaci hustěji zastoupených žánrů, jakým fantasy bezesporu je. Nejčastěji charakterizuje společná témata daného žánru.⁶

² DĚDINOVÁ, Tereza. *Po divné krajině: charakteristika a vnitřní členění fantastické literatury*. Brno: Filozofická fakulta, Masarykova univerzita, 2015, s. 45. ISBN 978-80-210-7871-0

³ Tamtéž, s. 42

⁴ KUDLÁČ, Antonín K. K. *Barvy černobílého světa*. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2017, s. 136. ISBN 978-80-7560-105-6

⁵ ŠIDÁK, Pavel. *Úvod do studia genologie*. Praha: Akropolis, 2013, s. 95. ISBN 978-80-7470-040-8

⁶ Tamtéž, s. 96

Již jsme si definovali problematiku žánru a žánrového typu a nyní si přiblížíme pojem fantasy. Slovo fantasy samo o sobě znamená něco fantazijního, smyšleného, vyžadujícího naši představivost – a přesně z toho vychází i charakteristika fantasy žánru. Fantasy je, vedle science fiction, druhým podstatným žánrem populární fantastiky, která zahrnuje všechny beletristické texty obsahující fantastický prvek. Taková literatura představuje buď náš svět s příběhem, který pro náš svět není možný, nebo fikční svět, jenž formuje jednání postav a bytostí, které se v něm nacházejí. Není to však útek před skutečností, ale rozšíření a prohloubení její reflexe.⁷⁸⁹¹⁰

Nyní už se dostáváme k samotné městské fantasy. Městská fantasy nebo urban fantasy, jak je také často označována nejen v zahraničí, ale i u nás, je žánrovým typem fantasy a svým názvem naznačuje, že se bude jednat o texty, které se z velké části či zcela odehrávají v městském prostředí (ať už reálného, nebo smyšleného světa).¹¹ Ovšem město by nemělo být vnímáno jen jako kulisa. Hodrová ve své publikaci *Místa s tajemstvím* uvádí tři způsoby, jimiž město v literatuře figuruje. Jako objekt, prostředí a postava.¹² V městské fantasy se však objevuje pouze jako prostředí nebo postava. Nemůžeme a neměli bychom každé fantasy dílo, v kterém se příběh odvíjí na pozadí města, chápat jako městskou fantasy. Stejně jako se postavy pohybují ve městě, tak se mohou pohybovat i kdekoli jinde. Město by mělo být jedním z hlavních motivů, bez něhož by příběh nefungoval.

Jak jsme již zmínili, městská fantasy se potýká s problematikou žánrového zařazení. V mnoha knižních databázích, pro příklad uveďme třeba Databazeknih.cz, Cbdb.cz, Legie.info, se můžeme setkat s knihami spadajícími do žánrového typu urban fantasy, ačkoli městské prostředí je pro příběh pouze kulisou, která by mohla být nahrazena jakýmkoli jiným místem. Na druhou stranu však některé knihy, které bychom do městské fantasy zařadili, pod tímto

⁷ KUDLÁČ, Antonín K. K. *Barvy černobílého světa*. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2017, s. 51. ISBN 978-80-7560-105-6

⁸ HODROVÁ, Daniela. *Místa s tajemstvím: (kapitoly z literární topologie)*. Praha: KLP, 1994, s. 16. ISBN 80-85917-03-3

⁹ Tamtéž, s. 12

¹⁰ Encyclopedia of Fantasy (1997) – Fantasy. *SF Encyclopedia Editorial Home – “SFE Facts” – 8 January 2021* [online]. Copyright © 2011 [cit. 08.01.2021]. Dostupné z: <http://sf-encyclopedia.uk/fe.php?nm=fantasy>

¹¹ Encyclopedia of Fantasy (1997) – Urban Fantasy. *SF Encyclopedia Editorial Home – “SFE Facts” – 27 November 2020* [online]. Copyright © 2011 [cit. 27.11.2020]. Dostupné z: http://sf-encyclopedia.uk/fe.php?nm=urban_fantasy

¹² HODROVÁ, Daniela. *Místa s tajemstvím: (kapitoly z literární topologie)*. Praha: KLP, 1994, s. 94. ISBN 80-85917-03-3

označením chybí. Ať už je to z důvodu neznalosti tohoto žánru, nebo marketingovým tahem.¹³

1.2 Městská fantasy v zahraničí

Cílem této podkapitoly je pouze určitý vhled do zahraniční městské fantasy. Představíme si jen několik autorů a jejich děl, která spadají do našeho pojetí tohoto žánru, ačkoli jich samozřejmě existuje více, ale pojmout je všechny by bylo příliš rozsáhlé a zcela jistě bychom nezaznamenali kompletně vše, což ani není naším záměrem. Cíleně se budeme zabývat těmi autory, kteří si jako městské prostředí pro svá díla vybrali Londýn.

Jako prvního si uvádíme Neila Gaimana, který bude bezpochyby nejznámějším autorem z tohoto výčtu a jehož jméno je s fantasy žánrem úzce spjato. Žánru městské fantasy odpovídá jeho kniha *Nikdykde* (Neverwhere, 1996), kde se Londýňan Richard Mayhew při snaze pomoci krvácející ženě na ulici dostane do londýnského podzemí, takzvaného Podlondýna, města příšer a svatých, vrahů a andělů. Pro normální Londýn – Nadlondýn – se stane neviditelným. Je nucen potulovat se podzemními labyrinty chodeb a opuštěnými stanicemi metra, aby se dostal zpět.¹⁴ Vykreslení skutečného Londýna a jeho fiktivní podzemní verze, v které se skrývají různé nadpřirozené bytosti, je bezpochyby typickou městskou fantasy, jelikož celý příběh je vystavěn právě na onom městě, jeho struktuře a tajemstvích.

Dalším autorem je americká spisovatelka Victoria Schwabová, jejíž tvorba je cílena spíše na dospívající (young adult) čtenáře. Z její tvorby se zaměříme na dvě knižní série. První je trilogie *Tvář magie* s díly *Temnější tvář magie* (A Darker Shade of Magic, 2015), *Setkání stínů* (A Gathering of Shadows, 2016) a *Zaklínání světla* (A Conjuring of Light, 2017) a druhou duologii *Monstra z Verity: Divoká píseň* (This Savage Song, 2016) a *Temný duet* (Our Dark Duet, 2017).

Victoria Schwabová si rovněž pro své prostředí v sérii *Tvář magie* vybrala Londýn. Kromě naší obyčejné verze Londýna, jenž je zde nazván Šedým Londýnem, v tomto příběhu figurují další tři. Červený Londýn je plný magie, Bílý Londýn je umírajícím městem plným popela a spáleného kovu, v němž sídlí zoufalí lidé, kteří se snaží si podrobit to málo magie, které v něm je. Černý Londýn je uzavřen, jelikož byl magií zničen. Přecházet mezi jednotlivými

¹³ KUDLÁČ, Antonín K. K. *Barvy černobílého světa*. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2017, s. 144. ISBN 978-80-7560-105-6

¹⁴ Neil Gaiman | Neil's Work | Books | Neverwhere. *Neil Gaiman* [online]. [cit.03.12.2020] Dostupné z: <https://www.neilgaiman.com/works/Books/Neverwhere/>

Londýny může pouze Antari a jedním z posledních je právě i hlavní hrdina příběhu Kell Maresh.¹⁵

Druhá série *Monstra z Verity* je fantasy retellingem (převyprávěním) známé Shakespearovy hry *Romeo a Julie*. Onu italskou Veronu zde nahrazuje Verity – město plné příšer, jež je rozdělené na dvě části, z nichž sever ovládá Callum Harker, otec Kate Harkerové (naší „Julie“), jež příšery využívá jako sluhy a bojovou sílu, kterou chrání obyčejné občany. Jihu vládne Henry Flynn, jehož bojová jednotka zabíjí příšery, je adoptivním otcem Augusta (Romeo), Lea a Ilsy. Adoptivní proto, že jeho děti jsou jedněmi ze tří druhů příšer, jež násilí v tomto městě vyprodukovaly, takzvaní sunajové. Jsou nejméně nebezpečným druhem monster, své oběti zabíjejí pomocí hudby a podobají se normálním lidem. Oproti tomu malachajové, kteří připomínají upíry, a vyschlí, kostnatí a zubatí korsajové jsou mnohem nebezpečnější. Jak už je všem jasné, mezi Kate a Augustem proběhne zakázaná romantika, jelikož on je příšera a ona je loví.

U obou těchto knih je celkem jasné, že motiv města, na němž jsou oba příběhy vystavěny, v nich hraje nerasmazatelnou roli. Přesto jen málokdo z českých čtenářů by tyto knihy přiřadil k městské fantasy. Ne z toho důvodu, že by do tohoto žánru nezapadaly, protože jak jsme si ukázali, prvky tohoto žánrového typu jednoznačně vykazují, ale jednoduše proto, že samotná městská fantasy u nás nemá takový ohlas, přičemž díla, která jsou za městskou fantasy označena, jsou tak označena většinou samotnými autory a občas i nakladateli. Zbytek knih tohoto žánrového typu zkrátka zůstává v kolonce fantasy, jelikož se nepotřebují nějak blíže definovat.

Posledním autorem, jehož dílo si přiblížíme, je anglický spisovatel Ben Aaronovitch. Městskou fantasy zastupují jeho knihy ze série *Řeky Londýna* (Peter Grant), z nichž si blíže představíme první z nich, a to se stejnojmenným názvem *Řeky Londýna* (Rivers of London, 2011). Hlavním hrdinou je zde příslušník londýnské Metropolitní policie Peter Grant, kterému se podařilo vyslechnout muže, jenž byl prokazatelně mrtvý. Tím si získal pozornost inspektora Nightingalea, posledního čaroděje Anglie, který ho sám začne učit kouzlit.¹⁶ Již několikrát literárně zpracovaný Londýn je zde plný magie a nadpřirozených bytostí, ať už jde o říční trolly, duchy, upíry, nebo třeba bohy řeky Temže. Rovněž je zde město detailně

¹⁵ A Darker Shade of Magic | Shades of Magic Wiki | Fandom. [online]. [cit.04.12.2020] Dostupné z: https://shadesofmagic.fandom.com/wiki/A_Darker_Shade_of_Magic

¹⁶ Řeky Londýna – Ben Aaronovitch | Databáze knih. *Knihy* | *Databáze knih* [online]. Copyright © 2008 [cit. 05.12.2020]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/knihy/reky-londyna-reky-londyna-258789>

vykresleno v rozsáhlých popisných pasážích, které svědčí o tom, že Ben Aaronovitch jakožto rodilý Londýňan své město dokonale zná.

Celá série bývá přirovnávána k velmi populární sérii Harry Potter, která se rovněž z určité části odehrává v Londýně, avšak blíže má spíš k již zmiňované Gaimanově knize *Nikdykde*.¹⁷ Harry Potter samozřejmě vykazuje určité prvky městské fantasy, když se houfy bradavických studentů rozebíhají se svými vozíky proti zdi mezi nástupišti 9 a 10 na nádraží King's Cross, aby stihli vlak odjíždějící do Bradavic z nástupiště 9 $\frac{3}{4}$, nebo když se nic netušícím obyvatelům Londýna nad hlavami vznáší létající auto. Avšak Londýn je pro celý příběh spíše okrajovým dějištěm, jelikož se valná většina příběhu odehrává právě v Bradavicích, proto bychom měli sérii chápat spíše jako klasickou fantasy, kam je také přiřazována. Jak už jsme si řekli, ne všechny fantasy příběhy odehrávající se ve městě bychom měli automaticky zařazovat mezi městskou fantasy.

¹⁷ Aaronovitch, Ben: *Řeky Londýna* – iLiteratura.cz. *iLiteratura.cz – titulní stránka – iLiteratura.cz* [online]. Copyright © Boris Hokr [cit. 05.12.2020]. Dostupné z: <http://www.iliteratura.cz/Clanek/36805/aaronovitch-ben-reky-londyna>

2. ČESKÁ MĚSTSKÁ FANTASY

Fantasy literatura se u nás po rozvolnění v roce 1989 rozrůstá stejně jako všechny ostatní literární žánry a ze zahraničí k nám proniká i městská fantasy. Čeští autoři, kteří mají nyní volnou ruku v tom, co mohou psát, se inspirují i v zahraničí – tím se městská fantasy vyvíjí i u nás. Není to však tak jednoduché. Českou městskou fantasy, která je velmi specifická, bychom mohli rozdělit do dvou odlišných proudů.

Do prvního proudu by spadali autoři s díly, jejichž charakteristika odpovídá našemu pojetí žánrového typu městské fantasy. Jedná se tedy o městskou fantasy se silným motivem města, bez něhož příběh nebude fungovat.

Druhý proud je zastoupen autory a díly, jež by do městské fantasy teoreticky spadat neměla a ani my bychom je tam neměli řadit. Mnohdy se ani nejedná o fantasy, nýbrž o science fiction, která má zvláště v prostředí postapokalyptické budoucnosti tendenci odehrávat se ve městě. Důvod, proč si zde tento proud uvádíme a proč se jeho autory budeme zabývat, je ten, že z marketingového hlediska jsou tito autoři se svými díly pod tímto žánrovým druhem prodáváni, a dokonce i čtenáři sami je tak charakterizují. Internetové čtenářské databáze Databazeknih.cz a Legie.info poskytují slušný přehled děl tohoto proudu, která čtenáři řadí do kategorie městské fantasy. Musíme však brát v potaz, že tyto čtenářské databáze zahrnují veškerou literaturu, tudíž v nich nenalezneme pouze díla českých autorů, nýbrž i těch zahraničních.

2.1 Autoři a díla městské fantasy prvního proudu

Většinu z následujících děl prvního proudu si podrobněji probereme v následující kapitole, proto si je zde zmíníme jen stručně a větší pozornost bude věnována tomu, proč bychom je měli chápat jako díla spadající pod městskou fantasy. Při výběru autorů a děl budeme vycházet ze čtenářských online databází, konkrétně z Databazeknih.cz, kde jsou knihy rozděleny podle žánrových kategorií. Nás konkrétně bude zajímat městská fantasy a díla nejlépe odpovídající našemu pojetí tohoto žánrového typu. Zároveň jsou to taková díla, jejichž děj je úzce spjat s městem, které celému příběhu dává smysl. Antologii Ondřeje Jireše a Antonína K. K. Kudláče *Pod kočičími hlavami* spolu s autorem Pavlem Renčínem bychom měli považovat za základ české městské fantasy. Martin Bečan, Kateřina Šardická, Alžběta Bílková a Pavel Bareš naproti tomu patří k mladší generaci autorů, která se teprve prosazuje a která svou tvorbou cílí spíše na mladší věkovou kategorii, jež by se dala nazvat „young adult“

(literatura pro mládež ve věku 12–18 let), popřípadě „new adult“ (literatura pro dospělé ve věku 18–30 let). Právě tyto dvě (dalo by se říct žánrové) kategorie jsou hlavním zdrojem městské fantasy dnešní doby u nás.

2.1.1 Pod kočičími hlavami

Za jedno z prvních děl městské fantasy u nás můžeme považovat antologii Ondřeje Jireše a Antonína K. K. Kudláče *Pod kočičími hlavami* (2007). Antologie obsahuje celkem třináct povídek od různých autorů. Někteří z nich, pro příklad uveďme třeba Pavla Renčina, Miroslava Žambocha nebo Jiřího W. Procházku, jsou veřejnosti známí, zatímco jiní se svou (převážně povídkovou) tvorbou do povědomí čtenářů příliš nezapsali. Ačkoli by se obsahová stránka povídek dala taktéž rozdělit mezi oba proudy, jelikož zde nalezneme různorodé pojetí městské fantasy, kniha jako celek podle mě dobře reprezentuje svůj žánrový typ. Nejprve si představíme autory s povídkami, které nejvíce odpovídají našemu pojetí městské fantasy, a jelikož se jimi budeme podrobněji zabývat v další kapitole, zde si je pouze představíme.

Pavel Renčín (viz podkapitola 2.1.2) ve své povídce *Ukolébavka pro město krys* vykresluje příběh na pozadí města, které má dvě části. Ty od sebe dělí hranice v podobě meče dívky Silvany, který je rovněž pojmenovaný Hranice. V závěru povídky Renčín vdechne svému městu život, kdy si začne uvědomovat samo sebe.

V povídce *Můj dům, můj hrad* nejmladšího autora antologie Alexandra Kazdy neožívá město, nýbrž jen jeho domy. Ty jsou schopny mezi sebou komunikovat a cestovat v čase. Jeden takový panelový dům, jenž byl určen k demolici, se rozhodne za každou cenu přežít, a proto si vymění místo se středověkým fantasy hradem a své nájemníky vezme s sebou.

Město Tanychin v povídce Františky Vrbenské *Hra na tiché léto* se pomalu rozpadá a umírá a jeho duše spočívá v těhotné dívce, jejíž vzhled odráží momentální stav města, což si uvědomuje i hlavní hrdina Van.

Pro svou povídku *Druhá protisměrná* si Filip Gotfrid vybral prostředí Prahy, kterou v určitý čas projíždí tramvaje, jež nás mohou odvézt do takových částí Prahy, v nichž platí jiný časový řád. Čím dál pojedeme, tím více se vzdalujeme naší časové realitě a tím menší je naše šance na návrat.

V povídce Michala Špačka *Bitva o Anděl* se – jak už naznačuje její název – strhne bitva o Prahu-Anděl, v níž se postavy na straně dobra (včetně hlavního hrdiny Vosáka) střetnou

s vlkodlaky na straně zla. Ti chtějí do Prahy přestěhovat celé Peklo, a tak dochází i k ožívání osobností, podle nichž jsou pojmenovány ulice i náměstí, aby uvolnily místo nově příchozím, kteří je mají nahradit.

Průnik dvou světů je ústředním motivem povídky *Sto patnáct a čtvrt dne* Jaroslava Mosteckého, v níž se každých sto patnáct a čtvrt dne město prolne se světem fantastickým, čímž dochází k náhodné výměně domů i s jejich obyvateli za fantastické příbytky a podivné tvory.

Zbylé povídky, které si také shrneme, jsou nějakým způsobem spjaty s městem, ovšem jeho důležitost v příběhu není tak markantní jako u těch předešlých.

Příběh povídky *Bůžek a stín* Lucie Lukačovicové se odehrává v současném Tokiu, v němž se hlavní hrdinka Itoe v potměšilé městské části Ikebukura stane součástí dětské hry, v níž si děti šlapou vzájemně na své stíny. Později však zjišťuje, že po dětech, s kterými si hrála, zbyly jen jejich stíny, jelikož se jednalo o duchy dětí, které zemřely při jaderném útoku na Hirošimu.

Hlavní hrdinka povídky Jakuba D. Kočího *Kdo tancoval s povětrnou vílou* Beáta je prostitutkou, kterou kvůli jejímu prokletí pronásledují mrtví lidé. Ona se za každou cenu snaží svého prokletí zbavit. Povídka se sice odehrává na pozadí Prahy, ale město nijak zásadně do příběhu nezasahuje.

Povídka *Oběti a vrahové* Miroslava Žambocha (viz podkapitola 2.2.3) je vystavěna na podobném modelu jako povídka předešlá, kde je příběh do města pouze vsazen. Hlavním hrdinou je Lugar Far, lovec čarodějů, jenž se snaží chytit vraha mladých dívek, který v daném městě řádí. Město na příběh nijak nepůsobí, pouze se jím hrdina proplétá.

Muž bez medových koláčků je kratičká povídka Martina Koláře, jejíž prostředí se omezuje pouze na podchod, jenž se stává průchodem mezi městem a podsvětím. Zde se nám nabízí otázka, zdali je město v příběhu skutečně nezanedbatelným prvkem, či nikoliv. Tunel, skrz který se hlavní hrdina dostává na jiné místo, může být ostatně kdekoliv, stejně tak i graffiti, jež ho zdobí.

Povídka Jiřího Walkera *Procházka Ostří času* se odehrává na pozadí jeho rodné Kutné Hory, v níž se prolíná současná časová linie hrdinů s časovou linií středověké Kutné Hory. V ní se otevře portál, který umožní průchod mezi oběma časovými realitami, a hrdinové se ho budou

snažit opět zavřít, aby ochránili město i s jeho obyvateli před temnými silami. Konstrukce příběhu se může jevit podobná té v povídce *Sto patnáct a čtvrt dne*, ale město je zde pojato spíše jako kulisa. Kutná Hora se sice v závislosti na časové linii mění, ale mění se pouze její vzhled, jenž odpovídá danému časovému období. Dalo by se tedy říci, že příběh povídky je příběhem cestování v čase skrze portál, který se nachází právě ve městě.

Ta, která chodí třikrát je název povídky Davida Bimky, jejíž děj, zaměřený na znovunalezení ztracené paměti hlavního hrdiny, se odehrává ve městě, které se později ukáže být jeho myslí. Právě z onoho důvodu, že je město chápáno jako mysl, jako jakýsi labyrint cest v protagonistově mozku, nevnímám tuto povídku jako městskou fantasy, která by spadala do našeho pojetí.

Nadpřirozené bytosti, jež ovládají různé elementy, jsou hlavními hrdiny povídky *Všude je voda* Petry Neomillnerové. Šamani Babs a Havran utíkají před zákonem městskými stokami do bezpečí. Kromě prostředí, jež nějakým způsobem tráví přírodu, zde město nehraje žádnou jinou roli než pouze roli místa, ze kterého postavy prchají. Proto by i tato povídka patřila do druhého proudu. Jelikož však chápeme antologii jako celek, celou ji řadíme do proudu prvního.

2.1.2 Pavel Renčín

Když se u nás řekne městská fantasy, většině lidí se vybaví autor Pavel Renčín (nar. 1977). Do povědomí lidí se dostal v roce 1999, kdy se v soutěži *O železnou rukavici lorda Trollslayera* umístil na druhém místě s povídkou *Stvořitel* (1999). V téže soutěži později třikrát zvítězil s povídkami *Tančí mezi vločkami* (2000), *Dračí hvězda* (2001) a *Čarodějův dům* (2003). V letech 2009–2011 získal cenu AERONAUTILUS v kategoriích „nejlepší česká kniha“ – *Zlatý kříž* (2008), *Labyrint* (2010) a „nejlepší povídka“ – *Memento Mori* (2009). Jeho zatím posledním oceněním je cena Akademie SFFH v kategorii „nejlepší původní česká nebo slovenská kniha“ – *Vězněná* (2015).¹⁸

Kromě povídek, které publikoval do různých antologií a časopisů (např. *Drakobijci I–V, VII, Kočas, Dračí: Legendy* nebo *Pevnost*), napsal i několik románů. Prvním z nich je *Nepohádka* (2004), následována románem *Jméno korábu* (2007) a trilogií *Městské války* s díly *Zlatý kříž* (2008), *Runový meč* (2009) a *Věk nenávisti* (2011). K této trilogii by se dala zařadit i kniha

¹⁸ Bibliografie – Pavel Renčín. *Pavel Renčín* [online]. [cit. 13.01.2021]. Dostupné z: <https://pavelrencin.cz/bibliografie/>

Labyrint (2010), která je považována za prolog k celé trilogii a kterou psal původně na internetu, přičemž se do její tvorby zapojovali i čtenáři. Mezi jeho zatím poslední díla patří thrillery *Vězněná* (2015) a *Klub vrahů* (2018).¹⁹

2.1.2.1 Nepohádka

Jeho prvním románem je *Nepohádka* (2004), jehož děj se zčásti odehrává v pražských uličkách, zčásti v Plzni a na dalších místech naší země, kde se hlavní hrdina Jáchym Vlček, jemuž umírá syn Petr na rakovinu, střetává s bytostmi očividně nepatřícími do jemu známého světa. Pocházejí totiž z Utopie, do které se Jáchym později dostane skrze duhový most, jenž je průchodem mezi jeho světem (nazývaným Pomezí) a světem fantazijním. Byť se může zdát, že tato kniha úplně nespadá do žánrového typu městské fantasy, jelikož se v příběhu prolíná retrospektivní časová linie z Utopie a městské pasáže působí dojmem kulisy, i tak zde nalezneme prvky z městské fantasy, které nás přesvědčí o tom, že knihu lze do tohoto žánrového typu zařadit. Jedná se především o fakt, že hlavní hrdina hledá lék pro svého nemocného syna, proto prochází i různými městskými zákoutími. Kupříkladu hledal kámen mudrců, který měl původní místo v dláždění na nádvoří Pražského hradu, nebo se svým skřítčím společníkem navštívil Tablo – skřítčí poštu nacházející se na Starém židovském hřbitově v Praze-Josefově. Právě tyto maličkosti, které by většina čtenářů nemusela chápat jako prvky městské fantasy, těsněji propojují roli města s tímto příběhem.

2.1.2.2 Trilogie Městské války

Jak již bylo zmíněno výše, trilogie *Městské války* se skládá z děl *Zlatý kříž* (2008), *Runový meč* (2009) a *Věk nenávisti* (2011). Hlavním hrdinou je zde pražský bankovní analytik Václav Vran, jenž je jednoho dne napaden démonem, který ho od té doby nepřestane pronásledovat. Václav se tak postupně začne dozvídat pravdu o světě, ve kterém celou dobu žil. Ačkoli se příběh neodvíjí pouze v prostředí města, ale zahrnuje do celé trilogie různé části České republiky, města jsou pro příběh jedním ze stěžejních motivů. Jsou totiž samotnými postavami, jejichž vzhled odráží kulturu města, které reprezentují. Cedula se jménem města vyznačují jeho hranice, a pokud je někdo odcizí nebo poškodí, město tím zásadně oslabí. Neožívají tu ovšem pouze města, nýbrž i řeky, a personifikována je dokonce i dálnice D1, jež je nazývána Ukončovatelkou. Se ztělesněním měst pomáhali Pavlu Renčínovi na jeho

¹⁹ Pavel Renčín. *Pavel Renčín* [online]. [cit. 13.01.2021]. Dostupné z: <https://pavelrencin.cz/>

webových stránkách jeho čtenáři, jimž děkuje v doslovu posledního dílu trilogie a některé z nich přímo jmenuje.²⁰

2.1.2.3 Labyrint

Román *Labyrint* (2010) je prologem k trilogii *Městské války*, byť vyšel mezi druhým a třetím dílem trilogie. V příběhu se skupina obyčejných lidí ocitne v labyrintu pražské kanalizace a nevědí, proč tam jsou ani jak se tam dostali. Jak již bylo zmíněno výše, na jeho tvorbě se podíleli spolu s Pavlem Renčínem čtenáři, jelikož příběh původně vznikl online. Kromě příběhu se v knize nachází i příspěvky z diskuze, část metalové opery *Labyrint*, krátké černobílé komiksy a povídka *Král olší*, která je volným navázáním na celou trilogii.²¹ Tato kniha nebude zahrnuta do primární literatury z toho důvodu, že se odvíjí ve stejném světě, který je již detailně popsán v celé trilogii, proto si ji představujeme pouze takto.

2.1.3 Martin Bečan

Martin Bečan (nar. 1992) má vystudovanou žurnalistiku a sémiotiku a zkušenosti má i s prací v novinách, televizi či rozhlasu, stejně jako s prací literárního redaktora nebo korektora. Je autorem velkého množství povídek, v nichž kombinuje žánry new weird, horor a magický realismus. Román *Kaziměsti* (2017) je jeho první vydanou knihou.²²

2.1.3.1 Kaziměsti

Román *Kaziměsti* (2017) líčí příběh čtyř vysokoškolských kamarádů Lazara, Zimy, Cesmína a Parmy, kteří se jednoho dne rozhodnou nastoupit do tramvaje s neobvyklým číslem 0, která je doveze do části města, v níž ještě nikdy předtím nebyli – do Nikam. Postupně zjišťují, že město před lidmi neskrývá jen podivné ulice a domy, ale i celé čtvrti, z nichž se do jedné následně přestěhují. Jejich nadšení však netrvá dlouho, neboť záhy zjistí, že z ulice Nejpodivnější se začínají stěhovat její obyvatelé z důvodu šířící se nemoci, která vypadá jako plíseň a postupně se rozrůstá ze zasaženého domu dál do celého města. Sám autor by *Kaziměsti* zařadil na pomezí tří žánrových typů, totiž městské fantasy, new weirdu

²⁰ RENČÍN, Pavel. *Věk nenávisti*. Praha: Argo, 2011, s. 349. ISBN 978-80-257-0522-3

²¹ Pavel Renčín. *Pavel Renčín* [online]. [cit. 13.01.2021]. Dostupné z: <https://pavelrencin.cz/>

²² Martin Bečan | Albatrosmedia.cz. *Albatrosmedia.cz – knihy, internetové knihkupectví* | Albatrosmedia.cz [online]. Copyright © archiv autora [cit. 14.01.2021]. Dostupné z: <https://www.albatrosmedia.cz/autori/39360723/martin-becan/>

a magického realismu.²³ Městskou fantasy jsme si již charakterizovali a pro lepší pochopení autora zařazení si přiblížíme ještě zbylé dva žánrové typy.

V antologii anglických „new weird“ povídek *New weird: trochu divná fantastika* Ann a Jeffa VanderMeerových je „new weird“ popisován jako „druh městské fikce odehrávající se v sekundárním světě, jež podkopává romantizované představy o místě, s nimiž se lze setkat v tradiční fantasy, převážně na základě volby realistických, komplexních předloh z reálného světa jako odrazového můstku pro vytváření prostředí, které může kombinovat prvky jak science fiction, tak fantasy. New weird má syrový, bezprostřední charakter, který pro svůj tón, styl a účinky často užívá prvků surreálního či transgresivního hororu – v kombinaci se stimulací vlivem spisovatelů Nové vlny nebo jejich kolegů (mezi něž patří takoví předci jako Mervyn Peake a francouzští a angličtí Dekadenti).“²⁴

John Clute v *Encyclopedia of fantasy* charakterizuje magický realismus takto: „V magickém realismu mohou být skutečné oblasti ozářeny zobrazením snů, dislokacemi v čase i prostoru, strašidelnou juxtapozicí (postavení dvou rovin reality vedle sebe za účelem objektivního srovnání, posouzení a vyhodnocení²⁵) atd. Ale realita je rámcem, v němž vyprávění probíhá, ať už vizuální nebo textové.“²⁶

A jak tyto žánrové typy fungují v příběhu? Postavy se setkávají s živými kanály, které je zakázáno krmit, s dveřmi a okny domů, jež si uvědomují sebe sama, se sněhem, který ve skutečnosti není sněhem, nýbrž papírem, s obyvateli ulice Nejpodivnější, kteří svůj vzhled přizpůsobili svému bydlišti, jehož název vystihuje jejich vzhled – nejpodivnější. Nakonec začne místo působit i na hlavní hrdiny, jejichž jména jim dají novou podobu. To jsou jen náznaky různých motivů a prvků, s nimiž se v knize můžeme setkat. Podrobněji se jim samozřejmě budeme věnovat v samotném rozboru věnovaném této knize.

²³ Rozhovory: Martin Bečan | Vaše literatura. *Vaše Literatura – Literatura pro všechny!* [online]. Copyright © 2009 [cit. 14.01.2021]. Dostupné z: <https://www.vaseliteratura.cz/rozhovory/6847-martin-becan>

²⁴ VANDERMEER, Ann. VANDERMEER, Jeff. *New weird: trochu jiná fantastika*. Plzeň: Laser-books, 2008, s. 16. ISBN 80-7193-260-4

²⁵ juxtapozice – ABZ.cz: slovník cizích slov. *ABZ.cz: slovník cizích slov – online hledání* [online]. Copyright © [cit. 14.01.2021]. Dostupné z: <https://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/juxtapozice>

²⁶ Encyclopedia of Fantasy (1997) – Magic Realism. *SF Encyclopedia Editorial Home – “SFE Facts” – 14 January 2021* [online]. Copyright © 2011 [cit. 14.01.2021]. Dostupné z: http://sf-encyclopedia.uk/fe.php?nm=magic_realism

2.1.4 Kateřina Šardická

Kateřina Šardická (nar. 1991) vystudovala na Masarykově univerzitě obor teorie a dějiny filmu. Pracuje jako televizní dramaturgyně, ale dříve pracovala i jako příležitostná editorka a tvořila i několik menších scénářů. Jejím prvním románem je *Zmizení Sáry Lindertové* (2019), s nímž vyhrála literární soutěž Hvězda inkoustu, kterou pořádá nakladatelství Fragment, jež kromě této knihy vydalo i autorčin nejnovější román – mysteriózní thriller *Noci běsů* (2020).²⁷ Obě knihy mají společné mysteriózní téma, které se svým příběhem opírá o určitou mytologii. Zatímco *Noci běsů* jsou inspirované slovanskou mytologií, *Zmizení Sáry Lindertové* čerpá z židovského náboženství.

2.1.4.1 Zmizení Sáry Lindertové

Děj románu se odvíjí od záhadného zmizení Sáry Lindertové, která jednoho dne nastoupila do metra, a vícekrát ji už nikdo neviděl. Podivný případ trápí nejen Sářina přítel Olivera a sestru Klaudii, ale i detektiva Ehlera, jelikož ve městě došlo ke zmizení více lidí. Klaudivie je přesvědčená, že Sára nezmizela jen tak, a když se jí postupně vybavují vzpomínky na záhadné stíny, které vídala v dětství, rozhodne se po sestře pátrat. Postupně zjišťuje, že pod městem žijí právě ony stíny, jež mají co do činění s již zmíněnými zmizeními a jejichž původ je vázán k židovskému náboženství.

Marketingově je tato kniha označována coby mysteriózní detektivka, což je pochopitelné, když vezmeme v potaz, že se během celého příběhu řeší zmizení dívky. Ovšem kniha by se dala taktéž zařadit k městské fantasy. Podobně jako u *Kaziměstů* se tedy setkáváme s knihou, jež by se dala zařadit na pomezí dvou žánrových typů – detektivky a městské fantasy. Ačkoliv zařazení *Kaziměstů* k městské fantasy je zřejmé, u *Zmizení Sáry Lindertové* ani většině čtenářů nemusí dojít, že se jedná také o městskou fantasy. Pojdme si tedy přiblížit, proč by tato kniha, vykazující hned několik žánrových typů, měla spadat k městské fantasy, ačkoliv se zdá, že její potenciál vidí jen málokdo. Za prvé se příběh odehrává ve městě, což samo o sobě ještě nemusí nic znamenat, důležité je, jakou roli město pro příběh má. Tady sice konkrétně nevíme, o které město se jedná, jelikož není pojmenováno ani blíže specifikováno, ale s velkou pravděpodobností se bude jednat o kombinaci Brna a Prahy. Brno z toho důvodu, že je v příběhu zmíněna stanice metra Petrov, a také proto, že je autorce velmi blízké a sama v něm žije. No a Praha jednak podle starého židovského hřbitova, i když ten může odkazovat i

²⁷ Kateřina Šardická | Albatros media. *Fragment | Albatros media* [online]. Copyright © Kateřina Šardická [cit. 15.01.2021]. Dostupné z: <https://www.fragment.cz/autori/49090354/katerina-sardicka/>

na jiné město, ale hlavně podle metra, které v naší zemi jinde než v Praze nenajdeme. Stěžejní role města se nenachází v něm samotném, ale pod ním díky metru, které těsněji spojuje děj příběhu i jeho postavy s městským prostředím. Metro je pak v dnešní době úzce spojováno právě s metropolitními městy a jejich odtrhnutím bychom dozajisté zničili koncept celé knihy. Kromě již zmiňovaného metra, které je pro příběh jedním z klíčových prvků, je zde dalším neodmyslitelným prvkem městské fantasy podzemí, které ostatně hrálo důležitou roli i v Renčínových knihách, a prvky labyrintu či podzemních chodeb s odkazem k druhému městu, jímž postavy bloudí, k tomuto žánrovému typu neodmyslitelně patří. Fantastickým prvkem jsou tu pak démonické stíny, které se v podzemí ukrývají. Vyjmutím města z příběhu a zasazením děje do jiného prostředí bychom zničili celý koncept knihy, proto je její zařazení k žánrovému typu městské fantasy namístě.

2.1.5 Alžběta Bílková

Alžběta Bílková (nar. 1994) se psaní věnuje už od útlého věku a ve svých patnácti letech se zúčastnila literárního workshopu Míly Lince. V roce 2011 byla se svou povídkou *Mágův nástupce* mezi prvními deseti v soutěži O dračí řád. Povídka se později objevila v soutěžním sborníku *Dračí řád – Času navzdory* (2013). Později se stala vítězkou prvního ročníku literární soutěže Hvězda inkoustu se svým textem *Z kouře a kamene* (2018), který se řadí mezi městskou fantasy. O dva roky později jí pak vyšla kniha na motivy ruské mytologie – *Kosti Mraza* (2020). Kromě psaní také ráda píše recenze – nejen knižní, ale i filmové a seriálové – pro webzin Dragon.cz.²⁸

2.1.5.1 Z kouře a kamene

Příběh knihy *Z kouře a kamene* (2018) se odehrává ve fantasy městě s názvem Morigan, v němž vedle sebe žijí obyčejní lidé i nadpřirozené bytosti Šerosvěta. Městu vládou hned čtyři vládci, z nichž jeden umírá hned v úvodu příběhu, aby se tak pro hlavní hrdinku Carys Obelovou otevřela možnost stát se jeho nástupkyní. Aby se tak stalo, bude muset podstoupit zkoušku, kterou jí udělí zbylí páni města. Hned v úvodu knihy nahlížíme do myšlenek umírajícího vládce Severu Caela, jenž se ve svých posledních chvílích upírá ke svému milovanému městu, jako by snad bylo živé. Věnoval mu vše, a přesto mu město nedalo nic na oplátku. Z tohoto se může zdát, že město je v příběhu živé, ale není. Jen postavy ho tak vnímají. Jistě se shodneme na tom, že příběh je na existenci města vystavěn, což bylo také

²⁸ Alžběta Bílková životopis | Databáze knih. *Knihy* | *Databáze knih* [online]. Copyright © 2008 [cit. 23.01.2021]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/zivotopis/alzbeta-bilkova-56062>

podmínkou prvního ročníku literární soutěže Hvězda inkoustu – totiž napsat příběh, jenž by spadl do městské fantasy. Knihu tedy můžeme k tomuto žánrovému typu přiřadit, ovšem role města zde pro nás není tak markantní, abychom se knihou podrobněji zabývali.

2.1.6 Pavel Bareš

Pavel Bareš (nar. 1994) je jedním z mladší generace českých spisovatelů, který si pomalu, ale jistě buduje svou vlastní fanouškovskou základnu. Je učitelem angličtiny a také zapáleným hráčem videoher a čtenářem komiksů, což se odráží také v jeho tvorbě.²⁹ Jeho prvním publikovaným románem se stala kniha *Projekt Kronos* (2017), první díl ze stejnojmenné série, na nějž navázal o dva roky později druhým dílem *Kronovy děti* (2019). Avšak ještě předtím, než se čtenáři dočkají závěrečného dílu, si pro ně Bareš připravil další knihu s názvem *Meta* (2020), jež se také týká superhrdinů.

2.1.6.1 Projekt Kronos

Děj příběhu je situován do roku 2052, kdy se civilizace vzpamatovává z prodělané války. Prostorově se příběh odehrává pouze ve městě Attiona City, které je rozděleno plošinou na dvě části – horní polovinu města, o níž by se dalo říct, že jen vzkvívá, obývají ji majetnější obyvatelé, zatímco tu spodní, takzvaný Downtown, ještě sužují hrůzy války, lidé se zde bojí o své životy nejen kvůli místní kriminalitě, ale také kvůli smrtelnému viru, který v Downtownu řádí. Obyvatelé horní poloviny nechtějí mít s tou dolní nic společného, přesto však právě na ní stojí celá Attiona City, která ví, že je něco špatně. A ví to i jeden z protagonistů příběhu – Jason Blake. Ten patří k šehirům – má schopnost pomocí myšlenky manipulovat s městskou výstavbou a město samo k němu hovoří. Jason se pak převléká za maskovaného hrdinu a snaží se pomáhat ostatním, jako to hrdinové dělávají. Oproti tomu druhý z hlavních hrdinů Luco Scarpa patří k těm, kteří mají za úkol lidi jako Jason chytat.

Uděláme si nyní malou odbočku, nezbytnou pro pochopení našeho zařazení této knihy k žánrovému typu městské fantasy. Všechny Barešovy knihy se potýkají s mystifikací žánrového zařazení. Jak *Projekt Kronos*, tak *Meta* jsou označovány jako česká science fiction, což ale není úplně správné označení. Musíme souhlasit s výrokiem Terezy Dědinové v její publikaci *Po divné krajině*: „Díky široké lexikalizaci jsou dnes jako science fiction označována díla, která se svým vědeckým východiskem nemají společného mnoho, popřípadě

²⁹ Bareš Pavel | Nakladatelství Host.hostbrno.cz – *Nakladatelství Host* [online]. Copyright © 2018 [cit. 17.01.2021]. Dostupné z: <https://www.hostbrno.cz/bares-pavel/>

vůbec nic.³⁰ To se týká nejen knih, ale i filmů s tematikou superhrdinů. Pojdme si nejprve ujasnit, co je pro zařazení knih k science fiction podstatné. Podle Antonína K. K. Kudláče jsou to především dva znaky: časoprostor, v němž by se měl příběh odehrávat na naší planetě Zemi nebo ve vesmíru v různém časovém rozsahu, a motivika, především pak motiv vědeckých objevů a technologických vývojů.³¹ Vztáhneme-li tyto znaky na *Projekt Kronos*, pak ano, příběh se odehrává na Zemi jen v pár let vzdálené budoucnosti, ovšem to ještě nic neznamená, jelikož i většina knih jiných žánrů může mít dějiště příběhu v budoucnosti, přičemž se nemusí nutně jednat o science fiction. Co bychom měli považovat za nejdůležitější motiv v science fiction je znak druhý, totiž nějaký vědecký či technologický prvek, nejlépe pak takový, jenž je našim současným technologickým možností a zkušenostem nejvzdálenější. Technologický vývoj a jeho možnosti v případě naší knihy bychom mohli přirovnat k filmům Marvel či D. C., z nichž, jak lze usuzovat, autor také leccos čerpal, jelikož je fanouškem superhrdinských filmů a komiksů. Avšak i tyto filmy spadají spíše k žánru fantasy, nikoli k science fiction, jak se valná většina fanoušků domnívá. A důvod? Většina superhrdinů má schopnosti, které nejsou vědecky vysvětlitelné, či samotná existence některých z nich je čistě fantastická. Kupříkladu Thor, bůh blesků a vládce Asgardu, nebo všichni mutanti ze série X-Men mají čistě fantastický původ bez jakéhokoli možného vědeckého vysvětlení. Jediný superhrdina, jenž by snad opravdu spadal pod science fiction, je Iron Man – milionář, který si díky svým technologiím vyrobil létající železný oblek.

Na téma science fiction nyní navážeme prvky fantasy a zdůvodníme, proč jsme vlastně tuto knihu zařadili k městské fantasy. Hlavní hrdina Jason je díky své nadpřirozené schopnosti schopen měnit městské ulice a domy a město Attiona City k němu promlouvá. Tím prvek města získává důležitější pozici než jen roli prostředí v příběhu. Zasazením děje do jiného místa by Jason zcela jistě ztratil svou moc, jelikož se váže právě k městu. I fakt, že Jason slyší, jak ho město žádá o pomoc, umocňuje jeho důležitost v příběhu. Více se však touto sérií zabývat nebudeme, jelikož stále nevyšel třetí díl, který je k ucelenějšímu pochopení příběhu nutný.

³⁰ DĚDINOVÁ, Tereza. *Po divné krajině: charakteristika a vnitřní členění fantastické literatury*. Brno: Filozofická fakulta, Masarykova univerzita, 2015, s. 18. ISBN 978-80-210-7871-0

³¹ KUDLÁČ, Antonín K. K. *Barvy černobílého světa*. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2017, s. 24. ISBN 978-80-7560-105-6

2.2 Autoři a díla městské fantasy druhého proudu

Jak jsme si již zmínili v úvodu této kapitoly, knihy spadající do druhého proudu žánrového typu městské fantasy jsou takto chápány především samotnými čtenáři, na což pak reagují také nakladatelé či knihkupci. Nad stejným problémem se již pozastavil Antonín K. K. Kudláč, jenž zmiňuje, že v závislosti na tom, jak daný žánr (či v našem případě žánrový typ) chápou čtenáři, se pak odvíjí, kam budou tato díla řazena z pohledu nakladatele a knihkupce. Vzniká tak žánr jako marketingová kategorie.³² Autoři a díla, jež si zde zmíníme, jsou vybráni v závislosti na webech Legie.info³³ a Databazeknih.cz³⁴ podle štítku městská (urban) fantasy. Většina děl českých autorů, která jsou pod tímto štítkem zahrnuta, však má jen málo společného s tímto žánrovým typem, a naopak většina knih, jež by podle nás měla pod tuto kategorii spadat, zde chybí. To byl vlastně i důvod, proč se věnujeme i těmto autorům, jejichž zastoupení v žánru je daleko větší. Kromě velkých jmen české fantasy a science fiction literatury, jako jsou František Kotleta, Jiří Kulhánek a Miroslav Žamboch, zde uvedeme i pár těch začínajících (opět spíše z kategorie „young adult“ či „new adult“), kteří mají převážně na sociálních sítích lepší propagaci, jejímiž původci jsou nakladatelé, ale často i oni sami. Provázanost mezi sociálními sítěmi a marketingem je navíc v dnešní době téměř klíčová.

2.2.1 Pavel Bareš – Meta

Meta (2020) Pavla Bareše (jehož jsme si představili v kapitole 2.1.6) není přímo řazena mezi městskou fantasy, avšak v některých čtenářích může tento dojem budit. Stejně jako v *Projektu Kronos* i zde si autor jako svou hlavní postavu vybral superhrdinu. Tentokrát vysokoškolačku Lenku, která je metou – patrně zkratka od anglického slova metahuman (v překladu člověk se super schopnostmi). Její schopnost však není nijak bojová, umí jen přetransformovat své tělo tak, aby vypadala, jak zrovna chce. Být metou však nemá svá privilegia. Jakmile někdo zjistí, že je metou, musí se registrovat, aby je vláda měla pod kontrolou. Většina z nich se pak dobrovolně pouští do showbyznysu, aby se z nich staly celebrity. O to ale Lenka nestojí. Nestojí ani o to, aby někdo zjistil, že je metou. Není totiž registrovaná. Děj se odehrává v České republice, převážně pak v Praze, což je právě ten

³² Tamtéž, s. 14

³³ Nejlépe hodnocené knihy fantasy a sci-fi / top 20 – LEGIE – databáze knih Fantasy a Sci-Fi. *LEGIE – databáze knih Fantasy a Sci-Fi* [online]. [cit. 19.01.2021]. Dostupné z: <https://www.legie.info/kniha/top/20/zanr/urban-fantasy>

³⁴ městská (urban) fantasy – štítek | Databáze knih. *Knihy | Databáze knih* [online]. Copyright © 2008 [cit. 19.01.2021]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/stitky/mestska-urban-fantasy-2150>

důvod, proč se mohou čtenáři této knihy domnívat, že se jedná o městskou fantasy. Překvapivé je, že *Meta* není v žádné databázi k tomuto žánrovému typu přiřazena. Důvodem ale může být také fakt, že je již označena coby thriller a že málokterý nakladatel přiřadí knihu hned ke dvěma žánrovým typům. Čtenářské databáze se však rozcházejí v přiřazení knihy k fantasy či science fiction. Zatímco Legie.info³⁵ má *Metu* pod štítkem sci-fi, Databazeknih.cz ji řadí mezi fantasy.³⁶ Ačkoli se Praha, v níž se pohybují superlidé, může jevit jako městská fantasy, skutečně se o ni nejedná. Podobně jako v ostatních knihách tohoto proudu je zde pouze prostředím.

2.2.2 František Kotleta

František Kotleta je pseudonym spisovatele a bývalého novináře z Bruntálska Leoše Kyši (nar. 1981). Pod jeho pseudonymem se knihy řadí mezi absolutní špičku české fantastiky. Jeho první román však vyšel pod jeho vlastním jménem. Jednalo se o knihu *Poutník z Mohameda* (2009). Jeho prvním románem publikovaným pod pseudonymem byl *Hustej nářez* (2010) ze série *Bratrstvo krve*, který později doplnil ještě druhým dílem *Fakt hustej nářez* (2012) a třetím dílem *Mega hustej nářez* (2013).³⁷ Jako městská fantasy je pak uváděna jeho duologie *Perunova krev* (2013, 2014). František Kotleta je jako autor velmi plodný a fanoušci se mohou z jeho nových knih radovat téměř každý rok.

2.2.2.1 Perunova krev

Perunova krev je dvoudílná série plná násilí, teroristů, sexu a humoru, v jejímž čele stojí hlavní hrdina Martin Fridrich, afghánský veterán. Ten s partou svých kolegů pátrá po zmizelých diamantech, které jim měly zajistit velkou spoustu peněz. Autor se zde opírá o slovanskou mytologii, z níž si pro svůj příběh vypůjčil různé bohy a polobohy. Dalším fantastickým prvkem jsou pak vlkodlaci, kteří hrdiny pronásledují. Odpověď na otázku, proč je tato série zařazena k městské fantasy, je prostá. Děj se odehrává na různých místech České republiky, pro příklad uveďme Prahu, ale vystupují zde pouze jako dějiště, prostředí. Podle tohoto aspektu se řídí většina čtenářů, knihkupců a nakladatelů, kteří knihy k městské fantasy přiřazují. Zdá se to celkem logické. Děj se odehrává ve městě, pak to tedy musí být městská fantasy. My už však víme, že definovat takto žánrový typ není zdaleka tak jednoduché a že

³⁵ Meta – LEGIE – databáze knih Fantasy a Sci-Fi. *LEGIE – databáze knih Fantasy a Sci-Fi* [online]. [cit. 24.01.2021]. Dostupné z: <https://www.legie.info/kniha/20070-pavel-bares-meta>

³⁶ Meta – Pavel Bareš | Databáze knih. *Knihy | Databáze knih* [online]. Copyright © 2008 [cit. 24.01.2021]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/knihy/meta-428849>

³⁷ Leoš Kyša životopis | Databáze knih. *Knihy | Databáze knih* [online]. Copyright © 2008 [cit. 19.01.2021]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/zivotopis/leos-kysa-12208>

město by mělo příběhu nabídnout více než jen zázemí. Více než *Perunovu krev* bychom z tvorby Františka Kotlety k městské fantasy měli zařadit román *Lovci* (2015), jenž se rovněž odehrává v Praze, tentokrát však v roce 2050. Je zahalena do typického postapokalyptického hávu s pouličními válkami, což se na první pohled může zdát podobné dříve zmíněnému *Projektu Kronos*. O moc zde bojují padouchové, kteří se nebojí své tělo vylepšovat různými kybernetickými vymoženostmi. To však činí z románu science fiction, proto se ani zde nejedná o městskou fantasy, byť k ní má přeci jen blíže než *Perunova krev*.

2.2.3 Jiří Kulhánek

Jiří Kulhánek (nar. 1967) patří k nejznámějším českým autorům science fiction a fantasy literatury. Je o něm známo, že nerad poskytuje rozhovory, a když už nějaký poskytne, jeho odpovědi nejsou jednoznačné. Jeho život se tak jeví jako záhadný. Na půdu české fantastiky vstoupil roku 1994 se svou povídkou *Je 7:00, pro dnešek nejvyšší čas zabít svého prvního policajta*, která byla publikována v čísle 4/1994 časopisu *Ikarie*. Po povídkové knize *To je přece nesmysl* (1994) mu vyšla první románová kniha *Vládci strachu* (1995), s níž dokázal oslovit nejen české čtenáře, ale i nakladatele. Povznesl tak českou fantastiku na úroveň té zahraniční, která byla u nás do té doby v převaze.³⁸ Z jeho děl je pak k městské fantasy přiřazena již zmiňovaná kniha *Vládci strachu* a série *Noční klub* s díly *Noční klub. Díl první* (2002) a *Noční klub. Díl druhý* (2003).

2.2.3.1 Vládci strachu

Hlavním hrdinou knihy *Vládci strachu*, jež se odehrává v roce 2023, je upír Richard Adolf Ericksson. Ten přechá před magicky modifikovanými *Lovci*, ale zároveň se snaží najít a zničit jejich vůdce – alchymistu Azzoparda. Ze Švýcarska se dostává do České republiky, kde při svém útěku navštíví hned několik českých měst včetně Prahy. Podobně jako u výše zmiňované knihy Františka Kotlety je tento fakt důvodem, proč může být kniha chápána coby městská fantasy. Ovšem ani zde město nehraje jinou roli než prostředí příběhu.

2.2.3.2 Noční klub

Noční klub je tajná organizace, která bojuje proti zlu. K jejím členům patří i protagonista Tobiáš a její vznik je spjat s Přemyslem Otakarem II. Je tudíž jasné, že se část příběhu bude odehrávat v Čechách. Samotný klub se totiž nachází v pražském podzemí a skutečně to uvnitř

³⁸ Jiří Kulhánek – LEGIE – databáze knih Fantasy a Sci-Fi. *LEGIE – databáze knih Fantasy a Sci-Fi* [online]. [cit. 19.01.2021]. Dostupné z: <https://www.legie.info/autor/298-jiri-kulhanek>

vypadá jako v nočním klubu. Během příběhu je však většina členů klubu vyvražděna a pronásledován je i Tobiáš. Nakonec je i on při útěku zabit. Jelikož byl však minulou noc proměněn v upíra nejnovější členkou klubu – míšenkou Hanako, jeho pohřbením se pouze dokončí jeho proměna. Opět se tedy v Kulhánkově příběhu setkáváme s upíry. Co se týče měst, Praha není jediným městem, které v příběhu figuruje. Tobiáš se při svém útěku dostává také do thajského Bangkoku, Singapuru či francouzské Marseille. Ani zde však nemůžeme čekat nějaký hlubší význam oněch měst, jsou opět jen prostředím.

2.2.4 Miroslav Žamboch

Miroslav Žamboch (nar. 1972) má vystudovaný obor jaderné fyziky. Psát začal nejprve do časopisů v polovině devadesátých let. Jeho první publikovanou knihou je soubor tří fantasy povídek *Poslední bere vše* (2000). Od té doby jeho jméno figuruje ve všech fantasy a science fiction regálech knihkupectví. K jeho nejznámějším dílům patří jeho knihy s hrdinou Koniášem, jenž se objevuje v povídce *Zpověď válečníka* (1995), v románech *Na ostrých čepeli* (2001) a *Vlk samotář* (2008), v souboru povídek *Ostrí oceli* (2002), v novele *Konec vlka samotáře* (2005) a souboru *Muž na stezce* (2008).³⁹ K žánrovému typu městské fantasy jsou přiřazena jeho díla *Smrt zrozená v Praze* (2004) a *Královna smrti* (2005) ze série Líheň.

2.2.4.1 Líheň

Líheň je knižní série, v níž se vysokoškolská asistentka Marika Zaháňská coby hlavní hrdinka dostává mezi rusko-českou mafii poté, co ji jeden z jejích členů pomůže před ozbrojeným násilníkem. Poté spolu s gangem bojuje proti lidem, kteří jsou odolnější než kdokoli jiný a normální zbraní je není možné zastřelit. Pocházejí totiž z jiného vesmíru. Již tento fakt v nás budí pocit, že nejde o fantasy, nýbrž spíše o science fiction. Rovněž jakýkoli fantastický prvek bychom v knize hledali jen marně. Děj se převážně točí kolem pronásledování a zabíjení monster, která ovšem nemají magický původ, a rovněž si můžeme všimnout i pokročilé technologie. Ačkoli se příběh odehrává v Praze a hrdinové procházejí různými zákoutími našeho hlavního města, i zde si autor Prahu vybral jen jako místo děje. I kdyby však měla hlubší význam, jak jsme již zmiňovali, knize chybí onen fantastický prvek, který by ji mohl do žánrového typu městské fantasy zařadit.

³⁹ Miroslav Žamboch | CzechLit. [online]. [cit. 21.01.2021]. Dostupné z: <https://www.czechlit.cz/cz/autor/miroslav-zamboch-cz/>

2.2.5 Petra Podolová

Petra Podolová (nar. 2000) je bezesporu nejmladší autorkou, kterou si zde představíme. Vystudovala Gymnázium Ladislava Jaroše v Holešově a své další studium by ráda absolvovala v oboru psychologie. Ráda psala už jako malá, ale dát o sobě vědět ji přiměla až literární soutěž Hvězda inkoustu, jejíž třetí ročník vyhrála s textem *Futurum* (2020), který později vydalo nakladatelství Fragment.⁴⁰

2.2.5.1 Futurum

Futurum (2020) je zasazeno do postapokalyptické Prahy roku 2120, kterou se šíří strašidelné historky o temných postavách s rudýma očima, které unášejí lidi do podzemí. Přesně to se stane i Dany, kamarádce hlavního hrdiny Damiáše, jenž těmto báchorkám do té doby nevěřil. Když se však Dany po roce vrátí a vypráví o tom, jak ji unesli, Damiáš začne pochybovat. Navíc se mu Dany zdá jiná než předtím. V průběhu děje pak zjišťujeme, že měl pravdu, jelikož Dany, která se vrátila, je pouze klon jeho Dany, která je uvězněná na Petříně. Již si můžeme všimnout zásadního prvku, který by nás měl okamžitě upozornit, že se nejedná o městskou fantasy, a tím je přítomnost klonů, kteří jednoznačně spadají do kategorie science fiction, jelikož pouze pokročilá technologie a vědecký výzkum umožňují tvorbu klonů. Navíc je naší dosavadní technologii natolik vzdálená, že si zatím můžeme jen představovat, jak mezi námi chodí lidé, kteří ve skutečnosti nejsou lidmi, nýbrž jejich oživými dokonalými robotickými kopiemi. Stačilo by však, kdyby se lidské klony zaměnily za jakékoli fantastické bytosti, a hned bychom mohli knihu zařadit mezi městskou fantasy. Praha je zde totiž detailně vykreslena, její městské části jsou územně rozděleny mezi městské gangy, které jsou podle nich i pojmenovány (pro příklad uveďme třeba Nuselští či Dejvičtí), neutrální území je pouze Vyšehrad a tajemstvími zahalený a nepřístupný Petřín. Rovněž městské podzemí je využito skupinou lidí, kterým se říká podzemní krysy. *Futurum* nám ukazuje, že kromě mylného zařazení knih k městské fantasy z důvodu děje odehrávajícího se v městském prostředí, je dalším zásadním prvkem diferenciací žánrů fantasy a science fiction, byť ve většině knihkupectvích jsou tyto žánry brány dohromady a řazeny jsou vedle sebe v jim určených regálech.

Jak vyplývá z této kapitoly, hlavním důvodem pro chybné zařazení díla k žánrovému typu městské fantasy je jeho zasazení do městského prostředí. Město samo o sobě však do příběhu

⁴⁰ Petra Podolová životopis | Databáze knih. *Knihy* | *Databáze knih* [online]. Copyright © 2008 [cit. 22.01.2021]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/zivotopis/petra-podolova-131598>

nijak nepromlouvá, jednání postav většinou neovlivňuje a děj pouze zpestřuje svou přítomností. Pro nakladatele a knihkupce může být přiřazení fantasy knihy z městského prostředí k městské fantasy logické, přičemž většině čtenářů laiků to ani nemusí vadit, jelikož si chtějí příběh hlavně užít. Po správném žánrovém zařazení se příliš nepídí, ba dokonce daný žánrový typ chápou stejně jako nakladatelé a knihkupci. Dalším důvodem je přiřazení science fiction díla k městské fantasy. Jelikož tyto dvě žánrové varianty většinou spojuje prostředí města, mohou být science fiction díla s nepříliš výrazným science fiction prvkem zařazeny k městské fantasy. Tomuto marketingovému zařazení nahrává rovněž nepříliš početné zastoupení žánrového typu městské fantasy v našem prostředí.

3. CHARAKTERISTIKA VYBRANÝCH DĚL MĚSTSKÉ FANTASY

Díla, která budeme v této kapitole rozebírat, jsme si představili již v podkapitole 2.1, kde jsme si stručně shrnuli, o čem jsou a proč by měla patřit k prvnímu proudu městské fantasy. Nyní se k nim vrátíme a podrobněji si je rozebereme.

3.1 Pod kočičími hlavami

Antologie městské fantasy od editorů Ondřeje Jireše a Antonína K. K. Kudláče se snaží přiblížit čtenářům tento žánrový typ prostřednictvím třinácti povídek, jež by mu měly odpovídat. Jak už to ale u antologií bývá, ne všechny povídky přesně reprezentují původní námět – ani tato není výjimkou. Nad tím, jaké povídky v antologii najdeme a zda spadají pod městskou fantasy, jsme se pozastavili v podkapitole 2.1.1, nyní se pokusíme knihu analyzovat jako celek.

Nejprve se zastavíme u samotného názvu antologie, jenž zní *Pod kočičími hlavami*. Jeho význam je jednoduchý a přesně vystihuje, co máme od antologie čekat. Jako kočičí hlavy se označují dlažební kostky, které jsou často pod tímto názvem k nalezení ve většině děl městské fantasy. Zároveň vystihuje podstatu povídek, v nichž nahlížíme do hloubky měst, totiž pod ony kočičí hlavy.

Ještě než se čtenář pustí do čtení povídek, čeká na něho předmluva Leonarda Medka, který se pouští do přiblížení podstaty města od jeho historie až po současnost. Nezapomněl rovněž na charakteristiku městské fantasy jako takové, čímž položil čtenářům základní kámen, na němž mohou čtením povídek stavět své vlastní poznatky k tomuto žánrovému typu.

Jistě se shodneme na tom, že všechny povídky spojuje prostředí města. V některých je jeho role větší, v jiných menší, ale veskrze všechny využívají jeho prostředí pro děj příběhu. Pomineme-li však město a zaměříme-li se důkladněji i na jiné motivy povídek, můžeme si všimnout, že kompozice celé antologie by se dala zapsat do jistého vzorce. Povídek je celkem třináct, kdy kromě jedné má každá z nich motivicky podobného sourozence, z nichž některé si jsou podobné více, zatímco u jiných je společný motiv jen nepatrný. Začátek a konec antologie by se dal charakterizovat jako zrcadlová kompozice, neboť první tři s posledními třemi povídkami se motivicky shodují. Směrem ke středu se motivy sdružují, kdy se čtvrtá shoduje s pátou a devátá s desátou, ovšem zdejší motiv není tak silný jako u předešlých. Skoro se zdá, jako by se motivická spojitost povídek blíž ke středu rozplývala. Šestá se opět

zrcadlově shoduje s osmou a sedmá je pomyslným středem. Nyní si vysvětlíme, o jaké motivy se jedná.

První povídka *Ukolébavka pro město kryš* s povídkou *Ta, která chodí třikrát* sdílí společný motiv myslí. V první zmíněné se probouzí město, které hlavní hrdina dokáže uspat pomocí své vlastní myslí, ve druhé je naopak celé město pouze hrdinovou myslí. Oba zmíněné příběhy rovněž spojuje postava bestie, která hrdinům neztěžuje jejich životní úděl, ale naopak jim pomáhá.

Hrdinka v povídce *Bůžek a stín* s hrdinkou z *Kdo tancoval s povětrnou vílou* mají společné to, že obě vidí mrtvé. Itoe viděla stíny mrtvých dětí, hirošimských obětí, i když zprvu se jí zdály dokonale živé. Oproti tomu Beáta je vílou, která vidí mrtvé v jejich nejhorší možné podobě, s nevhledným a odpuzujícím zevnějškem. Prožívá jeden den stále dokola a všichni mrtví ji pronásledují. Je to její prokletí, trest, kterého se snaží zbavit.

V povídkách *Můj dům, můj hrad* a *Sto patnáct a čtvrt dne* dochází k prolínání dvou odlišných světů – lidského a fantasy – a výměně jejich domů i s obyvateli. Zatímco v první povídce se vyměnil pouze panelový dům s fantasy hradem, ve druhé mizí hned několik domů nebo rovnou celé čtvrti, které jsou nahrazovány těmi fantastickými. Obyvatelé se mezi sebou v obou případech navzájem zabíjejí.

Spojitosť mezi čtvrtou a pátou povídkou, totiž *Oběťmi a vrahy* a *Hrou na tiché léto*, není příliš výrazná jako u těch předešlých. Společným motivem je zde smrt, jinak jsou naprosto odlišné. Lugar Far v první zmiňované je lovcem čarodějů, jenž pronásleduje vraha mladých dívek. Smrt je tedy v tomto případě přítomna prostřednictvím vražd. Ve *Hře na tiché léto* se smrt objevuje spolu s bezejmennou těhotnou dívkou, již můžeme chápat coby duši města Tanychin. Aby pro sebe získala sílu, čerpá ji dotekem z lidí, které potká, a tím je zabíjí. Ke stejnému motivu můžeme rovněž přiřadit i fakt, že smrt si pomalu, ale jistě přichází i pro město samotné.

Snad ještě nepatrnějším společným motivem než v předešlých povídkách je motiv pekla, který se týká deváté a desáté povídky. V *Bitvě o Anděl* se setkáváme s vyobrazením pekla jako částí Praha-Ďáblice, z níž pocházejí vlkodlaci, kteří chtějí převzít moc nad Prahou a přesunout všechny z Prahy-Ďáblic do Prahy-Anděl. Všimněme si rovněž, že se zde objevují i další biblické motivy spjaté právě s peklím, totiž ďábel a anděl. Příběh povídky *Muž bez medových koláčků* na druhou stranu líčí cestu muže tunelem, který ho pomalu vede z města na

pomyslnou druhou stranu. Setkává se zde s bezdomovcem, jemuž hodí minci a jenž představuje převozníka, kterému duše platí za převoz přes řeku Styx. Její název se spolu s názvy Kerberos a Exitus objevuje i na zdech tunelu. Zde je motivická blízkost s peklem zcela jasná.

Dostáváme se blíže ke středu, totiž k šesté a osmé povídce, v nichž za společný motiv můžeme považovat cestování do jiných časových realit v rámci města. Hlavní hrdina *Druhé protisměrné* cestuje pomocí tramvaje do jiných částí Prahy, které se té reálné časově vymykají. Čím dál jede, tím více je vzdálený, přičemž i jeho možný návrat zpět se tím komplikuje. Čas se totiž s každou další zastávkou zpomaluje. Povídka *Ostří času* oproti tomu pracuje s klasickým portálem, který postavám umožňuje průchod ze současné Kutné Hory do té historické.

Nyní už jsme konečně ve středu pomyslné pavučiny motivů a dostáváme se k poslední povídce *Všude je voda*, která se z této sítě vymyká a tematicky nezapadá ani do celé antologie. Kromě asi jedné metafory, kdy je řeka protékající městem přirovnávána k jeho žilám, nepocítíme žádnou další známku, že by se jednalo o městskou fantasy. Větší roli zde hrál spíše onen motiv vody.

Sborník nepochybně splnil svůj účel, totiž přiblížit čtenářům prostřednictvím různorodých povídek žánrový typ městské fantasy. Nemůžeme tvrdit, že se do žánru stoprocentně střelily všechny, a jistě s tím nepočítali ani tvůrci antologie. Každý čtenář, který se alespoň trochu orientuje v městské fantasy, si zde najde povídky, které nejlépe odpovídají jeho pojetí tohoto žánrového typu, jak už je ostatně vidět i z recenzí. Například výše zmiňovanou povídku *Všude je voda* zařadil Jan Nohovec ve své recenzi pro web TOPZINE.cz mezi ty, jež městské fantasy odpovídají nejlépe, a naopak *Bitva o Anděl* byla podle něho zvláštním případem, ačkoli bychom ji k městské fantasy mohli zařadit.⁴¹

3.2 Trilogie Městské války

3.2.1 Kompozice

Začneme opět se samotnými názvy knih. *Zlatý kříž* je titul prvního dílu trilogie a odkazuje ke značce zlatého kříže, který si hlavní hrdina nosí jako známku na ruce. Kříž patří

⁴¹ Antologie české městské fantasy. Pod kočičí hlavy se dostane jen málokdo – TOPZINE.cz. TOPZINE.cz – *Nezávislý deník o všem, co vás zajímá* [online]. Dostupné z: <https://www.topzine.cz/antologie-ceske-mestske-fantasy-pod-kocici-hlavy-se-dostane-jen-malokdo>

k neodmyslitelným symbolům náboženství a víry samotné a podobnou roli sehrál i v tomto případě, kdy je hlavní hrdina Václav považován za jedinou naději v záchraně umírající Prahy. Je do něho vkládána víra hned několika postav.

Titul druhého dílu – *Runový meč* – je vázán ke stejnojmennému meči, jenž je spjat s osudem Václava, kterému se díky němu říká Nositel meče. Ukován byl Kouřimem pro českého knížete Václava, který se příhodně jmenuje stejně jako náš hlavní hrdina, a znám je též pod názvem meč Králů. Runy, které se objevují na jeho čepeli, se později ukážou být staroslověnštinou.

Závěrečný díl s názvem *Věk nenávisti* pak může odkazovat buď k boji, k němuž se v knize schyluje, nebo k historickým událostem, o nichž se v průběhu děje dozvídáme. Tak či tak je hlavním motivem k názvu nenávist, ať už odvěká, či současná.

Všechny tři knihy mají kompozici lineární, která se vyznačuje přímou linkou, ale může být různě deformována nebo kombinována s jinými principy kompozice, jak ostatně vysvětluje ve své publikaci ... *na okraji chaosu* ... Daniela Hodrová.⁴² V našem případě by se jednalo o kombinaci kompozice lineární s pásmovou. Je to z toho důvodu, že jednotlivé kapitoly nesledují pouze osudy hlavního hrdiny, ale i jiných postav, a čtenář tak má větší přehled o tom, co se v příběhu děje i mimo Václavovu perspektivu. Toto střídání témat je pak více patrné ve druhém a třetím dílu, kde už se setkáváme s větším množstvím vedlejších postav, kdežto první díl je více z pohledu Václava. Ačkoli se může zdát, že pásmová kompozice by k trilogii seděla více, nemůžeme o ní uvažovat, jelikož se v ní jednotlivé kapitoly zabývají různými postavami (což by souhlasilo), ale hlavně pak různými tématy.⁴³ My však víme, že všechna témata, ať už z pohledu Václava, nebo jiných postav, souvisí s hlavní linkou příběhu, což nás vrací zpět ke kompozici lineární.

3.2.2 Postavy

Celá trilogie obsahuje velké množství různých postav, které ale nebudeme rozebírat všechny. Zaměříme se na hlavního protagonistu Václava, z nespočetného množství měst si přiblížíme Prahu, Brno a Pardubice a z vedlejších postav určitě stojí za zmínku Bruncvík, jeden z hlavních vojáků Prahy.

⁴² HODROVÁ, Daniela. ... *na okraji chaosu* ...: *poetika literárního díla 20. století*. Praha: Torst, 2001, s. 397. ISBN 80-7215-140-1

⁴³ Tamtéž, s. 408

S naším hlavním hrdinou Václavem Vranem se setkáváme v době, kdy ještě pracuje v bance a nemá ponětí, že kromě jeho světa existuje i nějaký fantastický. To vše se změní, když dostane na ruku černou známku, která se později ukáže být znamením zlatého kříže. Setkává se dokonce se samotnou Prahou, která ho pošle na výcvik, díky němuž bude schopen se proměnit ve vlka. Všechno to ale dělala kvůli tomu, aby jí věřil. Byla to totiž právě Praha, která proti Václavovi poslala démona, jenž Václava po dobu celé trilogie pronásledoval. Ani ta však netušila, že démon je ve skutečnosti město Velehrad, o němž si všichni mysleli, že zaniklo v dávných dobách. On však přežil a zmocnil se bájného Kopí osudu, které tomu, kdo ho vlastní, poskytuje nepředstavitelnou moc. Václav, k němuž se s nadějí upírají zraky všech ostatních měst jako ke svému patronovi, nakonec všechny zachrání. S pomocí blanických rytířů a svého runového meče přetne Kopí a porazí Velehrad, jenž zmizí. Jak si můžeme všimnout, postava Václava je opředena českou historií a bájemi. Několikrát se můžeme setkat s odkazem ke knížeti Václavovi, patronovi české země, k němuž odkazuje i jméno hlavního hrdiny, a jak se později ukáže, svatý Václav je jeho předkem. I již zmiňované Kopí osudu je spjato se svatým Václavem, jelikož bylo ukryto všem na očích – jako součást sochy Václava na Václavském náměstí.

Opouštíme Václava a dostáváme se k postavám, které jsou v tomto díle nejdůležitější. Řeč je o postavách, jež ztělesňují skutečná česká, moravská a slezská města. V celé trilogii se jich vyskytuje nespočet, ale my se zaměříme pouze na hlavní město Prahu, naše druhé největší město – Brno a nám nejbližší – Pardubice.

Prahu Václav při svém prvním setkání popisuje takto: „Stála proti němu dívka. Nebo žena, bylo to těžké odhadnout, protože jí mohlo být dvacet nebo dvakrát víc. Útlá v pase, spíše drobná. Přesto jako by se kolem ní stahovala celá místnost. Oděná byla v modročerných šatech posetých perlami luceren a zlatými světélky jako okna domů v podhradí. Na štíhlém krku visel jednoduchý náhrdelník s erbem. Plet' měla bledou a tvář krásnou a dokonalou. Rty rudé, jako by krvácely. Vlasy měla stažené volným kamenným kroužkem zdobeným drobnými sochami z Karlova mostu, jejich prameny se neustále pohybovaly, zelenohnědé jako vlny. Čpěly pachem řeky a čirého nočního vzduchu. Na hlavě ženy seděla vysoká koruna vybroušená z černého onyxu. Trčely z ní desítky hrotů, které připomínaly věže. Václavovi se zdálo, že zahlédl špici svatého Víta a dvojvěží svaté Ludmily, věže Vyšehradu...“⁴⁴ Autor pro popis Prahy i ostatních měst využíval vzhled skutečného města i jeho historii. Kupříkladu sto

⁴⁴ RENČÍN, Pavel. *Zlatý kříž*. Praha: Argo, 2008, s. 83. ISBN 978-80-257-0082-2

nejvěrnějších vojáků Prahy ji oslovovalo jako „stověžatou“, ne náhodou se jim říkalo „stovka“. Území Prahy i ostatních měst vyznačují hraniční štíty, což jsou klasické cedule, které nám oznamují, kde město začíná a končí. V prvním díle se setkáváme s následky, které město potkají v případě, že někdo začne městské cedule zcizovat. Praha kvůli tomu slábne a začíná krvácet, ale lidská medicína ji nedokáže vyléčit. „Mé žíly již delší dobu přetékaly dopravou, plíce mám zanesené zplodinami, kůži šedou prachem, mé srdce již dlouho nezahřívají lidé, stalo se prosklenou výlohou, která v noci zebe prázdnotou nebo přetéká hříchem.“⁴⁵ Její zdravotní stav je tak odrazem situace ve městě a není náhoda, že kvůli zcizeným hraničním cedulím krvácí právě z žil či tepen. Takto bývají často označovány silnice, dálnice či cesty, na nichž se s cedulemi setkáváme. Praha podezřívá ostatní města ze zrady a na Radě měst žádá o obnovení hraničních štítů, na což města normálně nemají právo. Díky Václavovi, který se za ni přimluvil, dostala Praha povolení. Později se však zjistilo, že Praha všechny obelstila, když svému pánovi kanalizací a podzemí Wihelinovi nařídila, aby její hraniční štíty ukradl, a ona tak mohla získat nové, díky nimž si rozšířila území a zabrala okolní města. Chtěla expandovat do celé České republiky, být jediným vládcem. V závěru příběhu se jí to však vymstilo. Obrátil se proti ní i démon – Velehrad – a Praha nakonec umírá.

Druhé největší město naší země a největší město Moravy je Brno. S ním se setkáváme ve druhém dílu jako s dvanáctiletým či třináctiletým chlapcem. „Kaštanové vlasy má prokvetlé stříbrem. Jsou rozčuchané, neustále se chvějí jako ve větru. Čelo zdobí tenká koruna, proužek platiny mistrně zohýbaný do tvaru brněnského horizontu – zachycuje dvojvěží katedrály sv. Petra a Pavla. Chlapec je oblečený do tuniky s červenobílými heraldickými pruhy. Má drobné ruce a je obutý ve vysokých rudých škorních. Na masivním řetěze vykládaném drahokamy mu na krku visí znak Brna. (...) Chlapcovy oči žhnou spalujícím ohněm. Jsou čisté, moudré, divoké a nelidské.“⁴⁶ Takto je popsána jeho lidská podoba, avšak Brno má schopnost měnit se v draka. I tato forma odráží vzhled města: „Drak je pokrytý šupinami, jejichž barvy se přelévají. Jsou měňavé jako u chameleóna, zelená oblast mezi ostny na zádech představuje Lesnou, vznešená zlatavá lemující heraldický znak na hrudi je Staré Brno, modravě šedá zastupuje Bystrc, přechází v modrozlatou Králova Pole a tmavé šupiny pod křídly značí Cejl. Hřbet kryje pancíř diabasu, z něhož vyrůstají diamantové trny. (...) každá šupina je oknem do bytu jednoho Brňana. Neprostupná zbroj brněnských duší obaluje

⁴⁵ Tamtéž, s. 198

⁴⁶ RENČÍN, Pavel. *Runový meč*. Praha: Argo, 2009, s. 34–35. ISBN 978-80-257-0212-3

každické místo drakova těla. Občas jedna ze šupin zazáří, zuhelnatí a rozpadne se v prach. V tu chvíli se ostatní stáhnou a zakryjí místo, než se narodí nová.“⁴⁷ Přeměna Brna právě v draka vychází z pověsti o brněnském drakovi, jenž terorizoval své okolí a posléze se stal symbolem města. V Renčínově příběhu však drak není zhoubou města, ale ochráncem. Drakům se podobají i nejvěrnější bojovníci Brna, kterým se říká Drakoniáni. Mají šupiny, ale nemění se v draka úplně.

Jako poslední z měst si představíme Pardubice. V příběhu jsou vyobrazeny v podobě ženy, dokonce označované coby dryáda – lesní nymfa. „Vypadala jako drobná dívka. Měla nazelenalou kůži připomínající kůru habru. Vlasy světlé, propletené dubovými lístky a větvičkami. V zasedlých očích se zračily nečistoty, zakalující vody rybníků a řek v okolí jejího města. Pardubice byla oblečená v přiléhavém červeném latexu, který byl symbolem pardubické chemie. Mezi drobnými prsy se jí leskl znak v menším provedení.“⁴⁸ Tentýž znak nesli na čabrakách i koně všech členů jejího doprovodu, když se někam vydali na cestu. Samotný kočár Pardubice pak táhla bezhlavá bílá kobyla coby symbol města. K nejvěrnějším členům pardubické družiny patřil hrabě Vilém, „vysoký černovlasý muž, který měl na bílém štítě znak černého zubra se zlatým kruhem v nozdřích“.⁴⁹ Druhému muži se přezdívalo Páv a prý uměl mluvit ptačí řečí. Pávi nepochybně odkazují k bílým pávům nacházejícím se v pardubickém zámku. Třetím doprovodem byl cechmistr perníkářů Mandir. Je rovněž zajímavé, jak si autor hrál se slovy. Všichni si pod slovem perníkář představí pekaře, který peče perník, ale v posledním díle se setkáváme s perníkovými mágy, kteří jsou omámení drogou, jíž se přezdívá perník – pervitinem. Renčín v knize vystihl i vzájemnou nevraživost mezi Pardubicí a Hradcem, kdy Pardubice žádala změnit logo pardubického kraje, jelikož na něm byla vyobrazena Kunětická hora z pohledu od Hradce. Jak děj plyne, i jejich svár se pomalu rozpadá, a Pardubice dokonce navrhla Hradce jako velitele východu.

Poslední postavou, kterou si z celé trilogie přiblížíme, je Bruncvík. Kdysi byl vlastníkem meče Králů, který má nyní Václav a o němž se tvrdilo, že všem nepřátelům stínal hlavy. Rovněž se v příběhu objevuje i mnoho známých legend o Bruncvíkovi a nechybí mu ani jeho bájný lev. Prahou byl považován za jejího nejvěrnějšího rytíře Stovky. Ze začátku se o něm pouze doslýcháme, jelikož je pohřešovaný, a Václav má za úkol ho najít. To se mu nakonec daří, když Bruncvíka spolu se svými kamarády objeví jako opilého bezdomovce, nocujícího

⁴⁷ Tamtéž, s. 35

⁴⁸ Tamtéž, s. 185–186

⁴⁹ Tamtéž, s. 185

v Apollonově chrámu nedaleko Lednice. S hrdiny odmítá spolupracovat, dokud nebude mít zpět svého lva, pro něhož nakonec museli do vídeňské zoologické zahrady. Václavovy přátele nakonec slíbil dovést na horu Říp, kde se uskuteční Rada měst, před níž ještě stihl varovat Vysoké Mýto. Bruncvík totiž vyslechl plán Prahy a ze strachu, že by mohl být dalším, koho by se zbavila, od ní utekl. Na Radě měst se opět potkali, avšak Bruncvík již odmítl být jejím rytířem, načež byl posléze Démonem zabit.

Jak už vyplývá z výše popisovaných postav, autor pro jejich inspiraci hojně čerpal z české historie, bájí a pověstí. Města jakožto postavy hrají v této městské fantasy větší roli než samotné prostředí, jelikož jsou zároveň postavou i místem, v němž se hrdinové pohybují. Jak už víme, autor si s jejich vizualizací nechal poradit od čtenářů, kteří svá města znají, a jejich skutečný vzhled je inspiroval k tomu, jak jsou v trilogii popsána.

3.2.3 Prostor

Postavy se pohybují v prostředí, kde se střetávají dva světy. Prvním z nich je normální, v jakém žijeme my, kde lidé nemají tušení o existenci nadpřirozených postav či živých měst. Ten druhý je vesměs stejný jako ten náš, ovšem s tím rozdílem, že fantastické bytosti žijí vedle obyčejných lidí a vydávají se za jednoho z nich. Čím více však fantastický svět proniká do toho normálního, tím více dochází k různým kolapsům a nehodám, jakými mohou být pády strojů, bouračky a výpadky elektřiny. Je to proto, že moderní vymoženosti v přítomnosti druhého světa přestávají fungovat a jsou nespolehlivé.

Dějiště celé trilogie je omezeno pouze na území České republiky, jež by mělo zeměpisně odpovídat skutečnosti. Ani v jednom díle se příběh neváže pouze k jednomu místu a postavy neustále někam cestují. Přesto se však podstatná část příběhu odehrává v Praze a svůj prostor dostalo i Brno. Nebudeme si zde však vypisovat jednotlivá místa, která se v jednotlivých městech objevují, ale zmíníme pouze ta, jež těsněji odkazují k žánrovému typu městské fantasy. Trilogie by ale k němu patřila i díky svým postavám. Především chceme poukázat na to, jak si autor hraje s vyobrazením míst, s jejich názvy a historií.

Začneme Prahou, která se objevuje ve všech třech dílech. Vzhledově se ztotožňuje s tou, kterou všichni dobře známe, avšak Pavel Renčín líčí její budovy a památky, jako by žily, jako by Praha samotná – žijící ztělesnění města – nebyla tou jedinou, v níž přebývá duše tohoto místa. Jako příklad by nám mohlo posloužit vyobrazení Karlova mostu v prvním díle trilogie: „Sochy na Karlově mostě stály vyrovnané jako vojáci Boží, jenom Bruncvík nebyl ve své

kůži a jeho lev byl neklidný a rozmrzelý, jako by jej instinkt divokého zvířete varoval před dobami, které brzy přijdou.“⁵⁰ Jak už víme, Bruncvík se svým lvem zde byl jakousi předzvěstí toho, že se s ním nesetkáváme poprvé a naposledy.

Kousek od Karlova mostu nalezneme další místo, které má pro příběh nějaký význam – je jím Lennonova zeď. Všem známá, graffiti ozdobená zeď Maltézké zahrady na Malé Straně, jež dostala svůj název podle podobizny Johna Lennona, je za normálních okolností jakýmsi symbolem míru, avšak autor si z ní udělal cíl dvorních soubojů. Václav, který před ní na jeden takový souboj čeká, se zde setkává se sirem Jarkem Znibojem, členem řádu maltézkých rytířů, jejichž sídlo se nachází za Lennonovou zdí. Jarek Václava poučuje, že pro ně stejně jako pro všechny obyvatele zůstává zeď i nadále symbolem lásky a míru. Lidé na ni sice mohou čmárat a psát, ale souboje sem rozhodně nepatří.

Kromě pozemské části města se postavy toulají i v takzvaném Podsvětí v pražských kanalizacích, systému tajných chodeb a sklepů, které tvoří labyrint. Podsvětí si žije svým vlastním životem, čas i vzdálenost se v něm počítají jinak než nad zemí, a dokonce by se dalo říct, že tvoří podzemní město, jemuž nechybí ani označení ulic či podzemních částí, jakými jsou například Šachtoví, Bručkanály nebo Podvodí – „nejhlubší vrstva kanalizace, která vede pod Vltavou. Tam se najdou tak temná místa, že zlo se tam zhmotňuje v chodbách v podobě živých bytostí.“⁵¹ To, že má Podzemí blíže k městu, naznačuje i výskyt jeskyně, která se podobala vnitřku katedrály. „Katedrála byla bez zdobení a zlata, modlitební lavice chyběly. Na jejich místě se nacházely jen černé ohlazené kameny. Ve dvou postranních lodích byla jezera. Sál osvětlovalo matné světlo stovek páchnoucích svící z fritovacího tuku a parafinu ztuhlého chladem. Podlaha se směrem k jezerům svažovala. Věž se probíjela kamsi vzhůru do skalního masivu mimo dosah světla do království netopýrů.“⁵² Podsvětí však bylo daleko komplikovanější, komplexnější a zasahovalo hluboko do podzemí. Tam jsme se mohli setkat se skalním městem, které obklopovalo masivní podzemní hrad, jenž připomíná spíše pevnost. Ta se nazývala Špína, ale později byla přejmenována podle podzemního rytíře – Delapanza. Jistě nám neujde jeho podobnost se jménem Dona Quijota de la Manchy, který se – stejně jako Delapanza – nebál bojovat s větrnými mlýny. Další částí pražského podzemí je Nekropole, jež se příhodně nachází pod Olšanskými hřbitovy. V ní se nacházejí zombie, kostlivci a obecně mrtví. Pomalu se tedy dostáváme k bytostem, které se v podzemí nacházejí.

⁵⁰ RENČÍN, Pavel. *Zlatý kříž*. Praha: Argo, 2008, s. 126. ISBN 978-80-257-0082-2

⁵¹ Tamtéž, s. 147

⁵² Tamtéž, s. 175

Mrtvým v Nekropoli vládne Král Olší, pánem Podsvětí je Wihelin se svou armádou mluvících mloků a pánem otrokářů je Marmelhad. V Podsvětí se rovněž nachází Gilda Hluchých, jež páchá odporná zvěrstva a sídlí v pevnosti Delapanza.

Spojnicí mezi Prahou a Brnem je dálnice D1, která sice v příběhu nemá zas tak důležitou roli, ale poslouží nám jako názorná ukázka Renčínovy představivosti a hry se slovy a názvy. Sice nemá tělo, nepohybuje se, ale přesto se o ní mluví, jako by byla živá. „Blíží se něco velkého. Neřekla co, ale je dychtivá. Ona dokáže vycítit krev.“ „Dálnice,“ prevaloval na jazyku Itivan. „Dálnic. Ukončovatelka. Krev je jediné, po čem prahne.“ Polis přikývl. „Tak. Od toho vzniklo její jméno – *dál nic*. (...) Útržky zloby, nadávek a strastí je stmelují dohromady a dávají Vražedkyni život. Lidské maso a krev jí propůjčují nepředstavitelnou sílu. Čím frekventovanější silnice a bezohlednější lidé, tím větší démon se v dálnici probouzí.“⁵³

Z dálnice se dostáváme do Brna, jehož dominantou je Špilberk, hrad tyčící se na stejnojmenném kopci. Proslulý je svým vězením, které má tu smůlu navštívit i Václav, když je mučen a vyslýchán Brnovým špehem. Václavovi se však podaří utéct a dostává se tak do brněnského podzemí, které se podobá tomu pražskému, jen v něm jsou přívětivější obyvatelé. I zde se nachází městečko pod městem nazývané Druhé štatl, což znamená Druhé Brno, podle brněnského nářečí. Jeho odznak je pak také spjat s Brnem, jen je inverzní – bílé a červené pruhy jsou v něm prohozené. Brněnské podzemí jako takové se pak skládá z různých tunelů, únikových chodeb, z měšťanských domů, jeskyní pod Špilberkem a protiatomového krytu pod Petrovem. Ten nás přivádí k další Renčínově hříčce se slovy: „Petrov... To bude podle svatého Petra, strážce Ráje. Vítá lidi v nebi. Nebe je svoboda. Svobodák!“⁵⁴ Jako Svobodák byl totiž označen tunel, jímž se Václav dostal z podzemí nedaleko Petrova na svobodu. Posledním brněnským místem, které si zmíníme, je vila Tugendhat – památka zapsaná na seznamu UNESCO. Ta se stala místem setkání Brna se svými věrnými obyvateli druhého světa, na němž zahájili postupné odhalení druhého světa zbylým Brňanům. Od vily se pak i Brno ve své dračí podobě vznesl do výše nad své město a poprvé ho mohl zahlédnout kdokoliv, kdo se podíval k nebi. Nejspíš nebude náhodou, že se Brno rozhodl k převratu právě v této vile, která byla rovněž jakýmsi převratem, když se stala první českou památkou moderní architektury, jež byla zapsána na seznamu UNESCO.⁵⁵

⁵³ Tamtéž, s. 160

⁵⁴ RENČÍN, Pavel. *Runový meč*. Praha: Argo, 2009, s. 86. ISBN 978-80-257-0212-3

⁵⁵ Vila Tugendhat. *Vila Tugendhat* [online]. Copyright © 2010 [cit. 23.01.2021]. Dostupné z: <https://www.tugendhat.eu/>

3.3 Zmizení Sáry Lindertové

3.3.1 Kompozice

Nad titulem knihy není ani potřeba se nijak zamýšlet, neboť shrnuje, co se v průběhu celého děje řeší – tím je právě zmizení Sáry Lindertové. O to podstatnější jsou pak motta – kratší, většinou citovaný text, jenž má funkci vysvětlující buď přímo, nebo nepřímo⁵⁶ – která se v knize vyskytují vždy před každou částí. Jedná se o úryvek z knihy *Židovské hřbitovy a symboly* od Simona Philipa De Vriese. Čtenáři, který se do příběhu teprve pouští, bude dávat smysl pouze zmiňovaná smrt, ale pokud se po dočtení k mottům vrátí, dojde mu, že se v nich skrývá hlavní motiv celé knihy – tím jsou dybukové, stíny mrtvých duší.

V knize převažuje lineární kompozice rozdělená do dvou částí. První má název *Padlé duše* a charakterizuje situaci celé části, v níž mizí lidé, a nikdo netuší, co se ve skutečnosti děje. Druhá část s názvem *Všechno se vrací nám* postupně vyjasňuje celou pravdu, kterou měla hlavní hrdinka celou dobu v hlavě a která se jí teď vybavuje. Postupně ji dohání i její minulost. Obě části se skládají z kapitol, z nichž má každá svůj titulek a zároveň i podtitulek, vyjadřující časovou posloupnost. Buď jde o počet dní, které uplynuly od zmizení Sáry, jejího návratu, nebo – jedná-li se o flashback – počet let, o něž se vracíme zpět. Podtitulky se pravidelně vyskytují ve všech kapitolách a chybí pouze tehdy, jde-li o stejný den jako v kapitole předešlé. Kromě kapitol se v knize objevují i čtyři intermezza (vsuvky), z nichž je každé věnováno jedné dívčí postavě. Dvě z nich patří k žijícím a další dvě jsou dybuky usilujícími o jejich těla. V první části se vyskytuje pouze intermezzo Sáry, jelikož se celý blok věnuje právě jí. Ve druhé části jsou pak zbylá tři intermezza. Jedno dostala Sářina sestra Klaudie, třetí se věnuje Alici a poslední s Amélie uzavírá celou knihu.

3.3.2 Postavy

Sára Lindertová se v příběhu vyskytuje pouze v úvodní kapitole, kdy jsme svědky jejího záhadného zmizení v metru, kterému se snažila po zbytek života vyhýbat, ale sled náhodných událostí ji přeci jen donutil do metra vstoupit. Tentokrát už naposledy. Po zbytek příběhu se o ní dozvídáme pouze zprostředkovaně, a ačkoliv je jí věnováno jedno intermezzo, samotná Sára v něm nevystupuje, jen její myšlenky v deníku. Ve druhé části se sice Sára objeví, ale ve

⁵⁶ HODROVÁ, Daniela. ... *na okraji chaosu ...: poetika literárního díla 20. století*. Praha: Torst, 2001, s. 274. ISBN 80-7215-140-1

skutečnosti to není ona, ale pouze její tělo, v němž se ovšem vyskytuje duše někoho jiného – tou je dívka Amélie.

Klaudie Lindertová je dvojčetem Sárý, ale nějakou dobu s ní nebyla v kontaktu, což si posléze vyčítá, když se dozvídá o jejím zmizení. Sled následujících událostí, v nichž se Klaudie dozvídá o dalších pohřešovaných mladých lidech, mimo jiné i o nalezení mrtvého těla bez tváře své spolubydlící Niny, ji nutí vzpomenout si na dávno pohřbené vzpomínky. Klaudie se tak stává amatérským vyšetřovatelem a pouští se do pátrání po své sestře na vlastní pěst spolu se Sářiným přítelem Oliverem a bezdomovcem Adamem. I když svou sestru nedokáže zachránit, osvobodí od stejného osudu alespoň sebe. Díky svému studiu náboženství se jí s pomocí rabína Braunera podaří odhalit příčiny zmizení všech pohřešovaných lidí. Mohou za ně dybukové – duše hříšných lidí, kteří trpí v še'olu, což je židovské označení pro peklo. „Po smrti jim bylo odepřeno normální útočiště. Říká se, že buď utekli z še'olu, nebo jsou poznamenány závažným hříchem, jako je sebevražda, proto jim byl odepřen vstup k Bohu. Dybuk je toulavá duše, která má jedinou šanci na záchranu, a to v případě, že se napojí na tělo nevinného člověka, přilne k němu a snaží se tělo získat pro sebe. Takový člověk pak ztrácí svoji individualitu, zakouší různá utrpení a stává se jakoby posedlým.“⁵⁷ Své vybrané oběti si označují. Taková značka pak na dotyčném vypadá jako podlitina ve tvaru ruky, která nezmizí. Klaudie jednu takovou měla a měla ji i Nina a matka Sárý a Klaudie, která před několika lety taktéž záhadně zmizela. Pokud ovšem vybrané tělo z nějakého důvodu nevyhovuje – svědky jsme toho u Niny, která byla nemocná a její čas se tak blížil – dybuk k tělu nepřilne a mrtvé tělo je většinou ponecháno někde v podzemí, ovšem bez tváře.

Jedním takovým dybukem je i Amélie Winterová. Dívka, která byla pět let nezvěstná, její případ zmizení nebyl nikdy dořešen, jelikož se nenašlo její tělo. Její duše se však přilepila k Sářinu tělu a ona tak získala druhou šanci na život. I když se s cizím tělem nemůže vrátit ke svému starému já a své rodině, snažila se udělat všechno pro to, aby pomohla policii najít své mrtvé tělo a případ svého zmizení tak uzavřít. To se jí daří a v závěru knihy jsme svědky jejího pohřbu, kterého se i ona sama účastní. Potkává se se svými rodiči, ale představuje se jako Sára, čímž – jak je v knize naznačeno – začíná druhý život Sárý Lindertové.

Druhým dybukem, o němž máme možnost se dovědět více, je Alice Hellerová. Nejprve si myslíme, že je Klaudiinou kamarádkou, poté pouze výplodem její mysli, ke konci je

⁵⁷ ŠARDICKÁ, Kateřina. *Zmizení Sárý Lindertové*. Praha: Fragment, 2019, s. 302–303. ISBN 978-80-253-4134-6

považována za Klaudiinu druhou osobnost, ale ve výsledku je dybukem skutečné Alice, která se utopila při povodních, přičemž její duch přilnul ke Klaudii a osmnáct let s ní žil a čekal, až nad jejím tělem získá úplnou převahu. To se jí ale nepodařilo a Klaudie se od ní odtrhla a uvěznila ji v še'olu.

Postavou, která má k městu nejtěsnější vztah, je bezdomovec Adam. Tím, že nemá žádný dům, který by mohl nazývat trvalým bydlištěm, je jeho domovem samotné město. V příběhu není jediný a bezdomovců se zde vyskytuje více. Říká se jim kanálčata – „fetáci, bezdomovci, pouliční hudebníci, mladičké prostitutky – děti z tunelů a kanálů, co spí na ulicích, žebrají o drobné a od života se naučily neočekávat už vůbec nic“.⁵⁸ Adam díky tomu dokonale zná město a je tak pro Klaudii skvělým průvodcem, když se rozhodne vydat do tunelů pod metrem, aby našla svou sestru. Podobně jako ostatní kanálčata ani on nemá příjmení a v příběhu vystupuje pouze pod křestním jménem. To může být dáno buď tím, že příjmení jakožto způsob identifikace člověka není pro bezdomovce důležité, nebo proto, že bezdomovci – lidé bez domova – mohou být chápáni jako městské krysy, odpad společnosti, a tudíž je příjmení něčím, co nepotřebují.

Poslední postavou, která stojí za zmínku, je policejní vyšetřovatel Richard Ehler. V příběhu hraje roli detektiva, jenž převezme případ zmizení Sáry Lindertové. K tomuto činu ho přiměl pět let starý, stále nevyřešený případ Amélie Winterové. A jelikož si byly okolnosti zmizení v obou případech velmi podobné, Ehler je přesvědčen, že spolu případy souvisí. Spolu se svým týmem dokonce přijde na to, v jaké městské oblasti se oběti ztratily. S blížícím se koncem příběhu se Ehler spojí s Klaudií, Oliverem a Adamem, aby jim pomohl uzavřít brány pekla. Svou kariéru následně pověsí na hřebík, jelikož se mu podařilo najít tělo Amélie, čímž splnil slib, který sám sobě dal.

3.3.3 Prostředí

Jak už jsme si dříve v charakteristice této knihy řekli, přesná identifikace města, v němž se příběh odehrává, je nemožná. Jde tedy o město vymyšlené, jehož název se bohužel nedozvíme. S největší pravděpodobností se autorka pro jeho realizaci inspirovala českými městy Prahou a Brnem. Pro nápady k ději rovněž nechodila nikam daleko a čerpala z bohaté české historie. Kupříkladu jsou s městem a dějem těsně spjaty povodně, které se u nás sice odehrály v roce 2002, ale autorka si je zasadila do roku 2003. Povodně jsou pak spojeny

⁵⁸ Tamtéž s. 85

s dalším (můžeme říci stěžejním) prvkem příběhu, a tím je metro. Kvůli podmáčené půdě došlo k uzavření stanice Židovský hřbitov, která je stále v rekonstrukci, metro v ní tudíž nestaví. Spolu s dalšími stanicemi, jimiž jsou Petrov a Severní park, tvoří trojúhelník, v němž zmizely všechny pohřešované osoby. Ačkoliv má metro stanicí Židovský hřbitov pouze projíždět, jsme svědky toho, že tomu tak není a že v ojedinělých případech zastaví. Pokud cestující nevystoupí, dojedou dál – do Severního parku, ale když vystoupí, k čemuž je nabádá i hlas z vagónu, který jim hlásí konečnou stanici, ve většině případů se z nich stanou oběti dybuků.

S metrem souvisí i podzemí, které se stává neodmyslitelným prvkem v příběhu a odkrývá lecjaká tajemství. Kromě kolejí a stanic metra se zde nacházejí také údržbářské chodby, kterými se při povodních odváděla voda z metra, odpadní šachty a starý vodojem. Narazit se tu dá i na opuštěnou stanici, která je léta nepoužívaná, a proto se jí říká stanice duchů. Veškeré podzemní chodby, tunely a cestičky jsou propojené a táhnou se pod celým městem jako labyrint. Jako druhé město, skryté před zraky lidí žijících v městě prvním.

Podzemí bývá často spojováno s podsvětím a tento fakt se týká i *Zmizení Sáry Lindertové*. Dostává se totiž k samotnému še'olu, který je v knize popsán takto: „Slovo še'ol je překládáno jako peklo a přirovnáváno k jámě, vězení, hrobu, žravé nestvůře nebo podzemnímu městu. Významnou charakteristiku še'olu představuje temnota. Podle jiných zdrojů se zde nachází hora muk a podsvětní řeka.“⁵⁹ „Judaismus nedisponuje obecně platnou koncepcí posmrtného života. Še'ol je však podle starozákonních náboženských představ říše, kde duše trpí za své hříchy. Pokud na to máme jít selským rozumem, pak se nevinné duše po smrti dočkají vykoupení a setkají se s Bohem, zatímco hříšníci skončí tam.“⁶⁰ Stíny, které v něm žijí, probudili lidé tím, jak stavěli metro a kopali příliš hluboko. Še'ol se nachází nedaleko opravované stanice Židovský hřbitov, jejíž zdi – na rozdíl od těch ostatních – nepokrývají graffiti, nýbrž židovské symboly a hebrejské nápisy. Některé z nich se podobaly značkám, jež se nacházely na židovském hřbitově. Jedna byla dokonce nakreslená krví, a pokud jsme její linie obkreslili vlastní krví, otevřela se nám brána do še'olu. V něm – podobně jako v mytologickém podsvětí – protéká řeka, kterou bychom s klidem mohli přirovnat k řece Styx. Také dělí še'ol na dvě poloviny. Na levé straně se nacházeli dosud živí lidé, jak jsme toho svědky u Klaudie, na straně pravé se zhmotňovaly Stíny. Alice – dybuk, který se snažil získat Klaudiino tělo pro sebe – se pokoušela Klaudii stáhnout do řeky, aby ji

⁵⁹ Tamtéž, s. 99

⁶⁰ Tamtéž, s. 288

dostala na svou stranu a její duši tak zahubila. To se jí nepodaří a díky Adamově oběti, který ze sebe udělal živoucí pochodeň, aby Stíny zahubil, se spolu s ostatními dostává pryč ze šerolu. Bránu pak pomocí rituálu uzavřela, byť jen dočasně. Pro pochopení veškerých souvislostí v příběhu tedy nemusíme chodit nikam daleko, jelikož nám je autorka během příběhu vysvětlila.

3.4 Kaziměsti

3.4.1 Kompozice

Začneme již tradičně s názvem knihy, jímž jsou Kaziměsti. Zprvu se nám význam tohoto atypického slova může jevit různě, avšak pravý význam pochopíme, až když si přečteme celou knihu. Kaziměsty zde nejsou žádné nestvůry, příšery či škůdci. Jsou to obyčejní lidé, kteří ve městě žijí a kteří svou přítomností, každodenními úkony, pracemi, technologickými vymoženostmi, zásahy do infrastruktury či prostým chováním své město ničí. Za takové kaziměsty pak můžeme považovat i čtyři hlavní hrdiny příběhu, kteří sice město fyzicky neničí, ale psychicky mu taktéž neprospívají.

Co se týče samotné kompozice, děj knihy plyne lineárně. Je rozdělen do kapitol, které mají kromě svého číselného označení také titulky, jenž vystihuje děj příslušné kapitoly. Vedle titulku se pak nachází drobná ilustrace či obrazec, který se podobá troskám, kamenům, různým částem zdi a podobně, které můžeme nalézt i v pozadí samotné obálky knihy. Zajímavé pak je, že první kapitola začíná obrázkem dveří v kusu zdi, které jako by nás lákaly dovnitř. Naopak poslední kapitola je doplněna obrazcem v temnějším provedení, jenž znázorňuje dům, ovšem otočený vzhůru nohama. S odstupem to tedy může působit tak, že s první kapitolou vstoupíme do domu, v kterém se vše pomalu rozpadá, abychom na konci zjistili, že je vlastně vzhůru nohama.

3.4.2 Postavy

Postavy, které si v této kapitole představíme, se v příběhu objevují nejčastěji. Čtyři z nich patří mezi obyvatele města, které můžeme nazvat již zmíněnými kaziměsty. Tím, že se přestěhují do více méně utajené části města, projdou jakousi metamorfózou, která čas od času postihne každého, kdo tam bydlí. Někoho dříve a jiného později. V našem případě ji pocítí všichni a bude úzce spjata s jejich jmény, která jsou více než neobvyklá. Tou pátou postavou pak bude město v těle dívky. Opět se tedy setkáme s konceptem města coby postavy, jako tomu bylo v dílech Pavla Renčina.

Jako prvního si představíme Cesmína. Za to, že dostal jméno rostlinného původu, vděčí svým rodičům botanikům. Celý jeho osud je pak úzce spjat právě s rostlinami. Kamarádi mu dokonce říkají Kopřiva a našel si přítele Zvonka, přezdívaného Tulipán. Jeho vztahy obecně moc dlouho nevydržely, a proto byl přirovnáván k Narcisovi, který odmítl lásku nymfy, protože byl zamilovaný sám do sebe, a nakonec byl proměněn v rostlinu – narcis. A stejný osud potkal i našeho Cesmína. Díky pobytu ve městě mu ve vlasech začala růst cesmína, která se postupně rozrostla i na jeho vousy. Cesmín se začal sám sobě líbit čím dál víc a rozešel se se Zvonkem. Časem se z něho stávala více rostlina než člověk, a dokonce začal zarůstat do země. Zjistil tak, že skrz kořeny může nahlédnout do minulosti, a o nic ani nikoho jiného se nezajímal. Stával se z něho čím dál větší sobec. „Cesmín vždycky toužil po velké lásce (...), jenže když se mu naskytla příležitost velkou lásku prožít, hodně rychle se postaral o to, aby k ničemu nedošlo. Protože láska se musí opatrovat, zalévat a hnojit, zrovna jako cesmína, narcisy a tulipány. A skuhrat a stěžovat si na nevlídný svět je přece jenom o maličko jednodušší. Jenže to potom člověk jednoho dne zjistí, že dokáže milovat už jen sám sebe, a tak se žene za přeludem dokonalosti a v zaslepení pošlape všechny květy pod svýma nohama.“⁶¹ Cesmín se nakonec proměnil v záhon, jenž kopíroval tvar Cesmínova těla. V místě, kde by měl hlavu, vyrůstal narcis, ovšem místo normálních listů měl listy kopřivy. Celá jeho metamorfóza se tedy odvíjela od jeho rostlinných přezdivek. Nejdříve cesmína podle jeho jména, později narcis kvůli jeho namyšlenosti a listy kopřivy buď díky jeho přezdívice, nebo zkrátka kvůli tomu, že dokázal všechno *spálit*. Jeho proměna tak byla příhodná, vezmeme-li v potaz, že vše okolo něj se točilo kolem květin, které byly nakonec součástí jeho samého.

Stejně jako Cesmína po celý jeho život obklopovaly květiny, tak i Františka byla ovlivněna jistou symbolikou, ovšem zvířecí. Byla silně nespokojená se svým křestním jménem, proto si začala říkat Parma. Byl to jakýsi její umělecký pseudonym, neboť se chtěla dát cestou slavné fotografky. První spojitostí mezi Parmou a rybou je tak její přezdívka. Tou druhou může být její vzhled. „Veliké oči měla posazené daleko od sebe, pusou malou, i když prořízlou, a navrch se mohla chlubit tím nejsymetričtějším obličejem, jaký jsem kdy viděl. Jen namísto zlatých panenkovských loken nosila na krátko střiženého tmavého ježka, díky kterému ještě víc vynikly její výstavní lícní kosti.“⁶² Nejen tento popis, ale i fakt, že nosila přívěsek s rybou, nám dává jisté indicie, jakým směrem se bude její metamorfóza odvíjet. S postupujícím dějem

⁶¹ BEČAN, Martin. *Kaziměstí*. Praha: Fragment, 2017, s. 221. ISBN 978-80-253-3377-8

⁶² Tamtéž, s. 8

tráví Parma stále více času v koupelně, kde – jak se dozvídáme – leží ponořená pod vodou, která ji uklidňuje. Také její kůže se pozvolna mění v duhově zbarvené šupiny a ani žábry na sebe nenechají dlouho čekat. Parmin život byl tak trochu paradox. „Františka si tolik zakládala na své odlišnosti a výjimečnosti, že se jí zuby nehty držela i po tom, co její nadání pro fotografii odvál čas. A místo, aby si přiznala, že je vlastně úplně obyčejná, a našla v sobě jiný talent, který by mohla rozvíjet, nepřestávala tu iluzi o sobě přizívat. Výjimečnou se tak stala jen její skořápka, která se nakonec zborčila sama do sebe, protože byla prázdná. Tak moc chtěla jít Parmice proti proudu, až se jí ta faleš vymkla z rukou a sama s tím proudem nakonec splynula.“⁶³ Finální podoba její proměny pak spočívala v tom, že ji voda tak táhla, až se odrazila z balkonu a skočila do ní. Během pádu se celá stihla proměnit v rybu – parmu.

Zima je velmi specifickou postavou. Charakteristiku jejího jména nepoznáme, dokud nám k tomu autor nedá potřebná vodítka. Dozvídáme se, že ji tak pojmenovali rodiče, protože chtěli. Měla dokonce bratra, který se jmenoval Léto. Možná mohli dostat jméno podle oblíbeného ročního období svých rodičů, nebo se v nich skrývá nějaký potenciál. Léto nedostal v příběhu tolik prostoru, abychom si ho mohli blíže rozebrat, proto zůstaneme pouze u Zimy. Její spojitost se zimou jako ročním obdobím nepoznáme na první pohled. Ani její vzhled k němu nijak netíhne. Alespoň ne očividně. „Neublížilo by jí, kdyby si jednou vzala slušnější oblečení a ubrala na líčidlech. Taky by jí prospělo, kdyby si přestala barvit vlasy na růžovo a alespoň jednou nechala doma ty fialové kontaktní čočky, (...) aby maličko polevila se svojí snahou vypadat jako umělohmotná panna.“⁶⁴ Její vzhled tak mohl odrážet nepříliš chladnou povahu, kterou neměla, ale spíše snahu chladně působit. Schovat všechno za svůj umělý vzhled. Její další souvislost se zimou na sebe nenechá dlouho čekat a odhalí nám i něco víc, když svým zpěvem pomůže zraněnému zvířeti odejít. „Jak Zima zpívala, ochladilo se. (...) Ukolébavka přešla do vyšší tóniny a divočák přestal naříkat. Pořád těžce oddechoval, ale přestal říčet a třást se. Zklidnil se. (...) Dokonce to vypadalo, jako by ho zranění přestalo bolet. Když Zima zazpívala poslední slova ukolébavky, kancovy oči se zavřely nadobro.“⁶⁵ Nejen chlad, který město od tohoto incidentu neopustil, ale i pozdější přirovnání Zimy k Moraně nás posouvá v její charakteristice dál. „Morana též Mora, Marzena – mytologická postava objevující se ve slovanském folkloru; na jaře je její podoba vynášena jako ‚smrťka‘ a háže se do vody (tj. rituálně umírá), aby zima uvolnila místo nově přicházejícímu jaru a zajistila se tak obnova ročního vegetačního cyklu. Její jméno může být rozhodně alespoň

⁶³ Tamtéž, s. 221

⁶⁴ Tamtéž, s. 10–11

⁶⁵ Tamtéž, s. 73

v polštině odvozeno od kořene *mar-*, *mor-* (smrt).⁶⁶ Máme tu tedy hned dva motivy, které si se Zimou můžeme spojit – zimu jako roční období a smrt. Zároveň i tyto dva motivy mají ledacos společného. Dají se totiž sloučit. Nejen mezi živočichy a rostlinami je zima spojena s umíráním, ale i naši předkové, kteří byli závislí na potravě, již si ze sklizně schovali, se snažili kruté zimní období přečkat. V zimě taktéž *umírá* starý rok, a proto může být chápána jako konec. Jaro je oproti tomu považováno za začátek, zrod něčeho nového, což je důvodem onoho vynášení Morany, smrti. V našem případě bychom Zimu k Moraně mohli s klidem přirovnat. Poté, co se dozvíme, že pomáhá lidem odejít, ji tak dokonce nazve Lazarův pradědeček, který ji o takovou službu rovněž požádal. Na smrt čekal již dlouho, ale ta si pro něho z jistých důvodů (které si ještě povíme) nepřišla. Zima mu nakonec vyhoví, smířená sama se sebou, protože je těhotná a těší ji, že může život nejen brát, ale i dávat. Veškerá její moc je přitom skrytá v jejím hlase. Ten je v tomto případě popisován daleko blíže zimě než v případě divočáka. „Jestliže ukolébavka pro divočáka srdce lámala, ukolébavka pro mého dědečka ho drtila na prach a nutila plakat. (...) Jakmile Zimin hlas nabral na síle a začal se podobat praskání ledu a zvonění rampouchů, ovanul mi záda ledový vítr, který neměl v uzavřených chodbách Sanatoria co dělat.“⁶⁷ Když Zima dozpívala a Lazarův pradědeček pokojně odešel na druhou stranu, vykazoval známky zimy i jeho pokoj. „Všechno uvnitř bylo zamrzlé, pokryté jinovatkou a rampouchy. A stejně vypadal i pokojík, ve kterém ležel můj dědeček. Jen jeho postel byla mrazu a sněhových závějí ušetřena.“⁶⁸ Paradoxem je, že Zimu neproměnilo město, ale svou moc měla už od malička. Zdá se však, že jí pomohlo konečně přijmout samu sebe takovou, jaká je, alespoň na nějakou chvíli. Už si ani na obličej nenanášela tolik líčidel a přestala si barvit vlasy na růžovo. Odkryla tak jejich přirozenou barvu, kterou byla bílá, a nám tak konečně dojde její spřízněnost s jejím jménem. Svou pravou podobu však nepřijala nadobro a po zranění svého bratra se opět uzavřela do sebe, za růžové vlasy a vrstvu make-upu. Jediné emoce tak vyzařoval její chlad, ať už v podobě zamrzlých slz, nebo námrazy v místech, kde se nacházela. Jako by ji takhle událost opět vtrhla zpátky do starých kolejí, rozhodla se cestovat vlakem zpátky, aby se zbavila svého nenarozeného dítěte. To, co ji k tomu vedlo, se posléze taktéž dovídáme. „Tak moc se snažila popřít sebe sama, skrýt, že je jen obyčejnou dívkou z malého města, a tak moc se snažila uniknout osudu svých kamarádek z dětství, které zabředly ve svých ubohých monotónních životech, s hladovými dětmi prisátými k prsům a opilými manžely po boku, že se stala

⁶⁶ PROFANTOVÁ, Nad'a. PROFANT Martin. *Encyklopedie slovanských bohů a mýtů*. Praha: Libri, 2004, s. 137. ISBN 80-7277-219-8

⁶⁷ BEČAN, Martin. *Kaziměstí*. Praha: Fragment, 2017, s. 185. ISBN 978-80-253-3377-8

⁶⁸ Tamtéž, s. 186

karikaturou sebe sama a osud, kterému se tak moc snažila uniknout, ji nakonec stejně dohnal.⁶⁹ Zima se nakonec vrátila celkem šestatřicetkrát, jelikož nikdy nebyla úplně spokojená, ale nakonec se rozhodla vrátit do okamžiku, než se vydala zpátky poprvé. Konečně se tak smířila se svým osudem a spolu s Lazarem byli jedinými z kamarádů, kteří *přežili* potopu města, kterou způsobil Ema, k níž se teď dostáváme.

Ema se nám představuje jako obyčejná dívka, která se dá dohromady s Lazarem. Ve skutečnosti je však městem, v kterém všichni žijí. To, že tomu tak je, se dozvíme až ke konci knihy, ale vnímavějším čtenářům to může dojít i dříve, a to díky nenápadným indiciím, které nám autor nabízí. V momentě, kdy dojde k výbuchu, začne město pomalu chřadnout a spolu s ním marodí i Ema. Avšak nikdo z postav si nedá dvě a dvě dohromady a Lazar si jen myslí, že její proměna je stejná jako u jeho kamarádů – že město proměňuje ji, a ne že ona je město, které je schopné proměny. „Když dozrajeme do určitého věku, dokážeme měnit sami sebe, tak, jako vy lidé měníte prostředí, ve kterém žijete. Proto jsem mohla vytvořit fantaskní místa, která většina z vás nevidí, a byla jsem dokonce schopná změnit i vás samotné – ale i přesto jsem vám nedokázala zabránit v tom, abyste na sebe přivolali zkázu.“⁷⁰ Zajímavé však je, že ačkoliv je ona městem, které zapříčiňuje metamorfózy obyvatel, lidé, kteří v ní žijí, na oplátku mění ji. „Když se dlouho zdržíte na jednom místě, něco tam po vás zůstane. (...) A čím víc času na tom místě strávíte, tím je otisk silnější. A z těch otisků se rodíme my. (...) První z vašeho druhu sem přišli během starší doby kamenné. (...) Během těch téměř čtyřiceti tisíc let jste dospěli a změnili se k nepoznání. A změnila jsem se i já.“⁷¹ Nebyla však jedinou svého druhu, zmíněna byla i Mína, ovšem její osud nedopadl zrovna nejlépe. „Mína byla nemocná. Zabíjeli jste ji a zabíjeli jste sami sebe. Každá osada, každé město i každá civilizace jednou dospěje do bodu, kdy přestane růst a začne stravovat sama sebe zevnitř. Lidé degradují na stíny svých bývalých já a začnou s sebou ke dnu táhnout i svá města, která na ně po celé generace dohlížela. (...) Mína si raději vzala život, než aby všechny nechala napospas agónii ze sestupu do hlubiny. Aby je ušetřila, vzala je raději s sebou.“⁷² Něco podobného nakonec udělala i Ema, avšak nemělo to až tak dalekosáhlé následky jako Mínin výbuch. Nehodlala to se svými lidmi vzdát, chtěla pouze začít od začátku. Toho dosáhla tak, že celé město zatopila. Měla to být potopa, jež by zahubila vše špatné a dala prostor pro něco nového a lepšího. Stejná potopa jako v případě Noema. Ema tak byla jakýmsi Bohem. Podobně jako městské

⁶⁹ Tamtéž, s. 221–222

⁷⁰ Tamtéž, s. 231

⁷¹ Tamtéž, s. 225

⁷² Tamtéž, s. 226

postavy u Pavla Renčina měla v rukou osudy všech svých obyvatel. I když ti se až na výjimky zajímali o blaho svých obyvatel, ať už byli hříšní, či nebyli. Zdá se, že města zde nedokázala přijmout marnivost dnešních lidí, nedokázala je přijmout takové, jací jsou. Nabízí se tedy otázka, zda těmi kaziměsty nemohou být nakonec města sama. Sice je v příběhu jasně řečeno, že lidé jsou tou nemocí, jež město zabijí, ale jistý podíl na tom má i Ema, jelikož se zbavila několika ulic, aby sebe i lidi ochránila, ale nestačilo to. Zdá se, že nikdo není neomylný, dokonce ani město.

Než se vydáme za poslední postavou, přiblížíme si ještě Emin vzhled, který je rovněž zajímavý a který podobně jako u městských postav Pavla Renčina odráží skutečnost, že je městem. Když Lazarovi konečně dojde, co je Ema zač, dovolí mu nahlédnout pod její skleněný krunýř, aby ji viděl takovou, jaká je ve skutečnosti. „Zhluboka jsem nasál vůni asfaltu a sáhl jí na paži. Pod bříšky svých prstů jsem ucítil ubíhat asfaltovou silnici, která se vlnila a kroutila jako had mezi zelenými kopci a neochvějně směřovala ke svému cíli – k městu. Posunul jsem ruku níž a vůně asfaltu zeslábla. Konečky prstů jsem náhle tančil na kočičích hlavách před starobylým jezuitským konviktem. (...) Přitiskl jsem se k ní a rukama jí zajel do vlasů. Mezi prsty se mi do dálek táhly telefonní kabely, natažené mezi telegrafními sloupy. (...) Tváří jsem se dotýkal Eminy tváře, a tak mi neuniklo, když se jí z očí vykutálely první slzy. Byly slané a já v nich se zavřenýma očima spatřil vzdouvající se řeku, která se vylila ze svého koryta a strhávala s sebou nebožáky, kteří se před tím nečasem nestačili ukrýt nebo utéct z města. (...) Záda měla hrbatá dlažebními kostkami a dlaždicemi z betonu, prsa pevná a špičatá, připomínající střechy katedrál a kupole dómů, stehna jí ovíjela železná zábradlí a kotníky zdobil přívěsek z poklopů od kanálů. Dech jí páchl výfukovými plyny a zároveň voněl jako rozkvetlá botanická zahrada. Její ruce se pod mým dotykem měnily ve statné kmeny stromů, prsty ve větve a koruny, a z místa mezi nohama jí vyrůstal park, který obepínal centrum města. (...) Její rty byly stavidly na rybnících, její zuby městskými hradbami a jazyk se divoce zmítal jako klubko zvěře, která žila v zoologické zahradě na kopci za městem. Bylo to šílené. Musel jsem se od ní odtáhnout, protože tovární komíny, které byly jejím nosem, začaly do okolí vypouštět páru a štiplavý šedivý kouř a její uši se změnily v satelity a sirény a mříže na oknech. A všechny domy, které ve městě byly, se staly jejím tělem, a všechny cesty, chodníky a silnice zase její kůží.“⁷³ Normálně se však vydávala za obyčejnou černovlásku, jejíž vlasy také mohly být jakýmsi nepatrným vodítkem k její skutečné podstatě. Město, tedy Ema po první noci strávené v její části vítala své nové

⁷³ Tamtéž, s. 229–230

obyvatele černou knížečkou či zápisníkem se jménem dotyčného. Možná nebylo náhodou, že barva jejích vlasů se shodovala právě s barvou oněch knížek. Co vlas, to knížka a co knížka, to jedna bytost. Zda tomu tak ale skutečně bylo, si můžeme pouze domýšlet.

Poslední postavou, kterou si představíme, je hlavní hrdina a zároveň vypravěč příběhu Lazar. Na závěr si ho necháváme z toho důvodu, že jeho vlastní charakteristika je spjatá se všemi předešlými postavami, které je pro jeho pochopení třeba znát. Oproti jeho kamarádům nemá tolik prostoru, jelikož se jeho perspektiva spíše zaměřuje na osudy kamarádů než na svůj vlastní. To se rovněž může odrazit i v jeho výsledné metamorfóze, která není tak jednoznačná, jako je tomu u předešlých postav. Jeho jméno – Lazar – má biblický původ a symbolizuje člověka trpícího nemocí, mrzáka či chudáka.⁷⁴ V příběhu však nalezneme pouze málo spojitostí s tímto vyobrazením. S nemocí by mohl souviset další Lazar, jímž je Lazarův pradědeček žijící v Sanatoriu, a jak víme, přál si zemřít. Co ale náš Lazar? V knize je jeho proměna zároveň koncem celého příběhu a zní takto: „ ‚Voniš, zrovna jako květiny,‘ nadechla se chladného vzduchu. ‚A taky tvoje tvář...‘ ‚Co je s ní?‘ ‚Skoro, jako by byla z porcelánu.‘“⁷⁵ Tento popis nám toho příliš neřekne. Vůně květin by mohla odkazovat k Cesmínovi, jenž se proměnil v zahradu, nebo k ulici Nejpodivnější, plné zeleně a gigantického hmyzu, jejíž obyvatelé se měnili k nepoznání. Co se týče porcelánu, můžeme být poněkud konkrétnější. Již jsme si představili Emu jakožto žijící město. Víme tedy, že její tělo bylo chráněné jakýmsi krunýřem z porcelánu či skla. Lazar by se tedy čistě teoreticky mohl stát dalším městem, ale spíše jen metaforickým. Byl zázemím pro své kamarády, jejich útočištěm, dohlížel na ně (podobně jako Ema na své obyvatele). Snažil se je zachránit, ale nepovedlo se mu to. Proto – a teď se konečně vracíme k samotné podstatě slova lazar – by z dříve zmíněných významů na našeho Lazara nejvíce seděl chudák. Ne však v tom smyslu, že by snad byl chudý, to nebyl. Spíše při pohledu na něj cítíme lítost, soucit. Je chudákem, protože neměl na výběr. Neměl žádnou šanci zachránit své kamarády. Musel být pouze svědkem jejich postupného konce, jak se sám dozvídá od Zimy. „ ‚Ty jsi jediný člověk, jehož příběh byl pokaždé úplně stejný. Vždycky ses snažil pomoci ostatním, dostat je ze srabu. Promlouval jsi do duše Cesmínovi, rozmlouval Parmici sebevraždu a snažil se vyléčit Emu.‘ ‚Uspěl jsem? Alespoň jednou?‘ Zavrtěla hlavou.“⁷⁶ I kdyby se mu podařilo zachránit alespoň jednoho z jeho kamarádů, nikdy by nedokázal zachránit všechny. A to bylo jeho hlavním cílem. Nakonec s ním zůstala jen

⁷⁴ lazar – ABZ.cz: slovník cizích slov. ABZ.cz: *slovník cizích slov – online hledání* [online]. Copyright © [cit. 17.04.2021]. Dostupné z: <https://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/lazar>

⁷⁵ BEČAN, Martin. *Kaziměstí*. Praha: Fragment, 2017, s. 253. ISBN 978-80-253-3377-8

⁷⁶ Tamtéž, s. 250

Zima a připomínka Cesmína v podobě narcisu s listy kopřivy, který si Lazar z vykvetlé zahrady vzal s sebou. Parmu nechtyl, plavala si spokojeně v nastalé potopě.

3.4.3 Prostředí

Kaziměsti oplývají snad tím nejrozmanitějším fantastickým městským prostředím ze všech analyzovaných knih. Jistě nás nepřekvapí, že se celý příběh odehrává ve městě. Opět se však setkáváme s faktem, kdy nevíme přesně, o které město se jedná, ačkoliv by s největší pravděpodobností mohlo jít o Prahu, jelikož je v jednom místě zmíněna socha svatého Václava, přestože je jeho soch po celé republice samozřejmě více. S jistotou však můžeme říci, že se jedná o české město. Pokud se samo rozhodne, ukáže svou skrytou tvář, kterou má možnost spatřit jen určitá část lidí. K těm patřily i naše hlavní postavy, které měly to štěstí, že jednoho dne spatřily na tramvajové zastávce projíždět tramvaj s číslem 0 a cílovou stanicí s názvem Nikam. Kamarádi následovali směr její jízdy poté, co záhadně projela skrz dvě budovy. Dostali se tak do velmi zvláštní části města, o které – jak později zjistili – neví jen tak někdo. Ačkoliv mezi budovami existovala úzká ulička do skryté části, kterou kamarádi viděli, kolemjdoucí chodci si jí vůbec nevšimli. Zeptali se na ni dokonce i jednoho z místních obyvatel, ale ten si myslel, že si z něho utahují, protože o žádné uličce v životě neslyšel.

Prvním místem, které kamarádi v záhadném zákoutí města navštívili, byla část zvaná Tunelice. Šlo o dlouhou ulici plnou domů. „Domy, které k nám byly nejbližší, vypadaly úplně stejně jako ty, na které jsme byli z města zvyklí. (...) Čím vzdálenější od nás ale domy byly, tím stařeji působily. Nejbližší domy byly jen neudržované a ošuntělé. S narůstající vzdáleností se ale měnil nejen stav domů, ale i jejich architektonický sloh. Jako by ty nejbližší domy pocházely z nejstarších období lidské existence. Cihly a tvárnice přecházely v kámen a potom... Bylo možné, aby ty nejzazší domy byly ze dřeva? (...) Domy k sobě nestály blíž, nakláněly se. Nejprve jen maličko, nepatrně. Čím dál od křižovatky ale stály, tím víc se k sobě ty vysoké kolosy nakláněly. A úplně na konci, tak daleko, kam jsme byli schopní dohlédnout, se k sobě staré dřevěné domy přiblížily natolik, že se jejich střechy dotkly a vytvořily tunel.“⁷⁷ Zde vidíme, proč tato ulice dostala právě to jméno, které má. To, že domy u sebe stojí tak blízko a že tvoří tunel, je fakt, avšak i jiné prvky z ukázky odkazují k tunelu. Čím dále (hlouběji) jdete, tím jsou domy starší. Mohlo by to znamenat, že tunel je spojnici mezi současností a minulostí. Dřevěné domy, které jsou většinou v tmavě hnědé barvě – přesně jako hlína – pak mají k tunelu ještě blíže. Později zjistíme, že názvy míst

⁷⁷ Tamtéž, s. 20–21

přesně charakterizují jejich podstatu a že si autor při jejich vytváření perfektně pohrál s českým jazykem.

Dalším místem je čtvrť Podívno, skládající se z ulic Podivná, Podivnější a Nejpodivnější, z nichž větší prostor dostaly Podivná a Nejpodivnější. Druhá zmíněná si své označení právem zasloužila. „(...) Po celé její šířce, od chodníku k chodníku, byl vstup do Nejpodivnější zatarasený neprostupnou hradbou džungle. Stromy vyšší než okolní domy se tísnily jeden vedle druhého a byly porostlé mechem a lišejníky. Jejich listy byly tak obrovské, že pod jeden jediný bych se bez problémů schoval já, a ještě by zbylo dost místa pro někoho dalšího. Z korun stromů visely dolů zelené cáry něčeho, co jsem v životě neviděl, a téměř se to dotýkalo špiček kapradin, které vyrůstaly z mezer v kočičích hlavách a jejichž kusy mi sahaly do pasu.“⁷⁸ Kromě enormních rostlin se ulicí proháněl i obrovský hmyz, ale tím, co bylo na Nejpodivnější skutečně nejpodivnější, byli samotní obyvatelé. Mohli jsme se tak setkat s opeřeným mužem, průsvitnou dívkou, staříkem tak porostlým houbami, až se naskýkala otázka, zda není více houba než člověk, a pak také se starší paní s třetím okem nebo s mladým mužem, jenž se pyšnil čtyřma rukama.

Do Podivné se kamarádi přestěhovali ze své univerzitní koleje. Jejich nový byt byl tak trochu *podivný*. Jeho okna a dveře si na vás musely nejprve zvyknout, jinak se dost často stávalo, že se daly na útěk. Měly totiž malé pavoučí nožičky, tudíž pro ně nebyl problém se odlepit od stěny a po fasádě utéct pryč. Další zajímavostí jejich domu byl fakt, že ačkoliv z venku dům vypadal jako několikapatrový s vícero byty, ve skutečnosti se v něm nacházel byt pouze jeden. Dům se zkrátka svou výškou snažil zahnat své predátory. A byl-li poničen, bez problému se dokázal opravit sám.

Po příchodu na Podivnou byli kamarádi svědky hned několika neobvyklých věcí a jevů. Na ulici spatřili oplocený kanál s výstražnými cedulemi, jež je varovaly, aby za žádnou cenu nekrmlili kanály. Přišlo jim to k smíchu, a i když zřetelně slyšeli, že kanál vrčí, nalili do něho vodu. „Sotva proud vody zmizel v otvorech masivního poklopu, ozval se z hlubiny pod námi řev tak hlasitý a divoký, že se mi snad na chvíli i zastavilo srdce. Zároveň do poklopu zespodu narazilo něco tak tvrdě, že nadskočil několik centimetrů do vzduchu a potom se zase s rachotem vrátil na své původní místo. Dál už si vzpomínám jen na to, že jsme utíkali pryč, protože se ze tmy pod poklopem vynořilo něco dlouhého a ostrého v barvě zažloutlých

⁷⁸ Tamtéž, s. 30

zubů.“⁷⁹ Mysleli si, že v kanálu žila nějaká příšera, ale mýlili se, jelikož tou příšerou byl kanál. „Představte si to jako několik kilometrů dlouhou nenažranou tasemnici, která si hoví pod zemí, s hlavami nacpanými pod každým z poklopů. Sežere prakticky všechno, co tam dolů hodíte. A roste jako neurvalá. Proto je zákaz kanály krmit. Kdyby ještě povyroستly, dostanou se povrch a budou nám pěkně komplikovat život.“⁸⁰ Kromě kanálů zažili i útok paznehtů, což byly ve skutečnosti kozy. Nebyly nijak velké, ale přesto dokázaly napáchat škody, jako by vážily metrů. V domech i na ulici po nich zůstávaly krátery. Byly přirovnávány k moru, jelikož ničily všechno, co jim přišlo do cesty. Paradoxem je, že je dokázaly vyhubit krysy, které bývají obvykle označovány za přenašeče moru, avšak v knize byly spíše posvátným zvířetem a konkrétně krysa Anděla Lazarovi a kamarádům nejednou pomohla. Pomineme-li zvířata, další podivností je počasí. V zimě byl obvyklý sníh stejně tak jako sněžící papír a papírové závěje. Když závěje tály, voda nestékala dolů, nepadala z tajících střech na zem, ale rozhodla se padat vzhůru.

Na rozcestí Podivné, Podivnější a Nejpodivnější se nacházelo další zajímavé místo, kterým byl dům, jenž měl místo vchodových dveří dřevěnou skříň, na níž byl nápis Almara. Po vstupu dovnitř kamarádi zjistili, že se jedná o hospodu, která vám však při vstupu dávala najevo, že se nachází ve skříni, jelikož jste se u vchodu museli prodrat několika kožichy a kabáty. Ty pak visely i ze stropu. Připomíná to trochu vchod do Narnie, avšak s tím rozdílem, že místo kouzelného nového světa navštívíme nejlepší hospodu v okolí.

V utajené části města sice nefungovala wi-fi, avšak mladí lidé se tu i tak měli jak zabavit, a to díky nočnímu klubu Černá růže. Je jasné, že to nebyl jen tak ledajaký klub. Tmavá fasáda domu působila dojmem, že i celý dům je natřený černou barvou. Jediným kontrastem zde byla kovová plastika růže podsvícená modrým neonem. Avšak to ještě není tou nejzajímavější a zároveň nejzáhadnější věcí tohoto místa. „Nedovedu si přestavit, jak se někomu podařilo do toho úzkého černého domu nacpat celý kostel. Stáli jsme ve vstupním portálu a nahlíželi do otevřeného vnitřního prostoru obrovského chrámu Páně. Po pravé i levé straně byla na každé ze stěn připevněná kroupka. Cesmín přešel k té napravo a namočil do ní dva prsty. Namísto pokřižování si oba strčil do pusy. ‚Vodka.‘ (...) Dřevěné lavice zmizely. Měl jsem neblahé tušení, že je někdo rozštípal a z jejich dřeva postavil bary, z nichž dva se nacházely po stranách u zdí a třetí nad portálem, v místě, kde bývají varhany. Ty varhany tam vlastně byly pořád, jen do píšťal někdo vyřezal otvory, a v těch teď stály lahve s různobarevným

⁷⁹ Tamtéž, s. 28–29

⁸⁰ Tamtéž, s. 39

obsahem.⁸¹ Kostel, v němž se normálně scházejí věřící za účelem bohoslužby, se tedy mění v klub, kde se pro změnu scházejí mladí lidé za účelem zábavy. Ovšem ani ta víra není tomuto místu až tak vzdálená. „Od stropu, který se ztrácel v černých výškách nad námi, visel dlouhý masivní řetěz. Na jeho konci, přímo nad tanečním parketem, se houpala obří – a tím myslím opravdu obří, minimálně dva a půl metru v průměru – skleněná koule se starou nahrbenou cikánskou ženou uvnitř. Cikánka vypadala téměř jako živá. Celé to působilo dojmem, jako by ji stihla pohroma a její tělo zalilo rozžhavené sklo, podobně jako se to stalo lidem v Pompejích.“⁸² Cikánka bývá často spojována s potulnými kejklíři a většinou lidem vykládá budoucnost. Konkrétně tato se ve své předpovědi nikdy nespletla. Proto může být vnímána jako symbol budoucnosti, víry či naděje. V momentě, kdy město zasáhne plesnivá nemoc, ke které se ještě dostaneme, se skleněná koule s cikánkou zřítí ze stropu a rozbije se. Symbolicky tak může znázorňovat konec víry, předzvěst něčeho strašného.

To strašné zasáhlo město v podobě plísně. Ta se začala šířit z Nejpodivnější. Čím více se kamarádi blížili ke zdroji nákazy, tím mrtvěji jinak životem oplývající ulice působila. „Květy popínavých rostlin byly menší a vybledlé, a hmyzu, který je tu opyloval, bylo pomálu. Stromy rostoucí z oken a vikýřů vypadaly na první pohled nemocně – byly seschlé a na několika kamenech jsem zahlédl veliké otevřené rány, ze kterých vytékala smola.“⁸³ Až se zdá, jako by nemocí trpělo všechno živé ve městě. Jejím zdrojem byl dům. „Dům tam stál, se svými sehnutými bratry po boku, jako nějaký zhýralý král na trůně, a za pomoci provazců a vláken se rozpínal po okolí jako nádor v těle nemocného člověka. Byl ohavný, zdeformovaný a jeho barva připomínala mléčně bílé bělmo očí slepého zvířete. (...) Jeho cihly bujely. Šedá kašovitá hmota, ve kterou se proměnily, rostla, duřela a měnila se v nádory, které vybíjely okna a vyvracely dveře z pantů. Střecha se společně s horními patry musela propadnout, protože z oken trčely trámy a kusy zdiva. Ale i ty nemoc pozřela, zahryzla se do nich a pokryla je svým podhoubím.“⁸⁴ Dům může být jakýmsi symbolickým srdcem města, příhodně se nacházejícím v nejživější části města. Nevíme sice, jak přesně je starý, ale zároveň víme, že se nejedná ani o dům nový. Během několika desetiletí byl již několikrát postižen plísní, která ovšem buď sama vymizela, nebo ji lidé pomohli odstranit. To může odrážet Emin postoj vůči svým obyvatelům. Mohli ji několikrát zranit, ale dokázala se z toho dostat. Plíseň se takto rapidně rozrostla až po výbuchu, který zapříčila Mína. To Emu hluboce

⁸¹ Tamtéž, s. 44–45

⁸² Tamtéž, s. 45

⁸³ Tamtéž, s. 128

⁸⁴ Tamtéž, s. 131

zasáhlo a odrazilo se to i na vzhledu domu. A jelikož srdce obvykle pumpuje po těle krev, toto srdce začalo do okolí pumpovat plesnivou nemoc, kterou nezničil oheň, mráz ani chemikálie.

Mluvíme-li o nemoci a smrti, směřujeme pomalu k dalšímu místu, kterým je Sanatorium, v jedné kapitole dokonce nazývané jako Sanatorium na věčnosti. Název nám opět prozradí více. Lidé zde totiž neumírají. „Smrt pracuje podle určitých zákonů a nakonec si přijde pro každého. Ale my jsme se tu proti ní zabarikádováli. Obehnali jsme se vysokou zdí a pořídili jsme si psy, kteří ji dokážou během pár vteřin roztrhat na kusy. (...) Jistě, že se zkoušela pod zdí podkopat a naše psy otrávit. Přicházela k nám v přestrojení za naše blízké a přikládala nám kosu ke krku, kdykoliv měla příležitost. Ale ani jednou, ani jednou za celých deset let, které se tu skrývám, si neodnesla žádnou duši. (...) Bojím se, že to vzdala. Mám hrozný strach, že se nám podařilo zaplašit smrt nadobro.“⁸⁵ Lazarův pradědeček se totiž snažil zabít hned několika způsoby, ale ani v jednom z nich se mu to nepodařilo. Proto požádal o pomoc Zimu, která – jak víme – mu dala konečně to, po čem toužil. Do Sanatoria se tak mohl uchýlit starý člověk v případě, že nechtěl zemřít. Lidé tu byli zdraví a žili dlouhý život.

Vrátíme-li se na chvíli k Emě, jistě si vzpomeneme na potopu, kterou způsobila. Ve městě existoval důkaz, že to neudělala poprvé. Nedaleko domu, kam se kamarádi přestěhovali, se rozprostíralo obrovské jezero, z jehož středu vyčnívala špička kostela. K té se Lazar vydá na loďce, když pronásleduje Emu, a zjišťuje, že je to spíše špička katedrály než kostela. Pod hladinou dokonce spatří i jeden z domů, který kdysi obývali lidé zatopeného města. A to se rozrostlo, když k němu Ema přidala i město současné, v pořadí již třetí. Otázkou zůstává, jak velký kus sebe sama vlastně zatopila. Zda jen utajenou fantaskní část, nebo kompletně celé město.

Posledním zajímavým místem je nádraží. Víme, že ve městě se nacházejí hned dvě. „Nenapadal mě žádný důvod, proč by město potřebovalo dvě veliká vlaková nádraží. Tady to druhé, před očima většiny lidí skryté, se na první pohled – tedy až tu zvláštní strukturu kolejí, které se od nádraží rozbíhaly do všech světových stran jako sluneční paprsky – nijak nelišilo. Na první pohled. Na ten druhý jsem si všiml, že s cestujícími je něco špatně. (...) Oblečení cestujících korespondovalo s módními vlnami uplynulých dekad a staletí. Viděl jsem lidi s mulletem i neonové barvy osmdesátek. Byla tam roztančená dvacátá léta, a dokonce rokokové šaty, napudrované paruky a vějíře. Zahlédl jsem dokonce něco, co jsem nedokázal

⁸⁵ Tamtéž, s. 180–181

zařadit a co by klidně mohla být móda let příštích.“⁸⁶ Jde o nádraží, kde jezdí vlaky zpátky. Nejde však o klasické cestování časem. „Nasedneš na vlak a ten tě odveze do chvíle těsně před tím, než jsi tu chybu udělal. Pamatuješ si, co se stalo... nebo spíš stane. A můžeš to změnit.“⁸⁷ Z kamarádů využila vlak pouze Zima, u které bylo zázrakem, že se dokázala rozhodnout své věčné cestování zpátky ukončit. Většina lidí totiž skončila ve smyčce, jelikož nikdy nebyli úplně spokojeni s novou verzí svého života, a s vědomím, že to mohou zlepšit, se vraceli znovu a znovu. A jak takové nádraží vypadalo? Vesměs se moc nelišilo od obyčejných nádraží, jaké známe. Jeho hlavní dominantou byl obrovský strom. „Kořeny stromu prorůstaly mramorem a plazily se dál, ve dvanácti směrech ke dvanácti dveřím, za kterými bylo dvanáct nástupišť a dvanáct kolejí, které se rozbíhaly do všech světových směrů společně s vlaky, vezoucími nešťastníky zpátky do chvíl, ke kterým se upínaly jejich naděje na změnu nejednoho života. Ohlédl jsem se ve směru, kterým vlak přijel. Nebylo tam nic než zeď nádražní budovy a kořeny stromu, které se k mému překvapení větvaly, plazily se z nástupiště dolů a tam se měnily v koleje.“⁸⁸ Jak se Lazar předtím, než nádraží navštívil, dozvěděl od Cesmína, cestovat do minulosti se dalo skrz kořeny rostlin a velmi starých stromů, což ten na nádraží nepopíratelně byl. I Lazar se odhodlal vrátit zpátky, aby zachránil své kamarády, ale jak jsme si již řekli, Zima mu naznačila, že stejně všechny zachránit nedokáže, čímž ho přiměla k tomu, aby z vlaku včas vystoupil.

Kaziměsti Martina Bečana jsou jednou z českých knih, která nejlépe vystihuje městskou fantasy, neboť je celý příběh o městě, jeho skrytých zákoutích, vlivech na občany a je nesčítnou zásobou fantastických míst. Podobně jako u Pavla Renčina je zde město zároveň prostředím i postavou, avšak zde jsou oba prvky na stejné úrovni, kdežto v *Městských válkách* převažovalo město v roli postavy. Pokud bychom si měli jednu z analyzovaných knih vybrat jako ukázkovou pro tento žánrový typ, pak by to mělo být právě dílo *Kaziměsti*.

⁸⁶ Tamtéž, s. 74–75

⁸⁷ Tamtéž, s. 76

⁸⁸ Tamtéž, s. 245–246

ZÁVĚR

Cílem bakalářské práce bylo charakterizovat českou městskou fantasy v kontextu české fantastiky a osvětlit problematiku zařazení českých děl k tomuto žánrovému typu. Jak jsme si již řekli, městská fantasy je odnoží fantasy žánru, jenž svou podstatu staví na městském prostředí. To může samozřejmě figurovat i v jiných kategoriích fantasy literatury, avšak v městské fantasy by mělo město příběhu nabídnout něco víc, aby si čtenář uvědomil, že to je ten prvek, který tvoří daný žánrový typ. Zároveň by měl i hlavní fantasy prvek v díle souviset s městem, jinak bychom se opět ocitli u děl využívajících město pouze jako kulisu příběhu, což je ostatně také problém české městské fantasy.

Ta je v kontextu české fantastiky specifická převážně tím, že se pohybuje na pomezí sci-fi a fantasy a má dvojí charakter, který jsme si ve druhé kapitole rozdělili do dvou proudů. První, jenž by spadal pod fantasy a nejlépe odpovídá literárně teoretickému vymezení žánru podle Daniely Hodrové a internetové encyklopedie *Encyclopedia of fantasy*, je demonstrováný díly, která dle našeho pojetí městské fantasy nejlépe odpovídají svému žánru. Přesněji řečeno, role města v příběhu nezastupuje pouze roli prostředí, které by mohlo být libovolně zaměněno za jiné, ale jeho účel je spjat jak s postavami, tak s dějem příběhu. Po jeho vyjmutí by příběh nebyl tím, čím být má. Oproti tomu druhý proud zastupují díla přiřazená k městské fantasy marketingově (komerčně), a i když se jejich příběhy odehrávají ve městě, v drtivé většině z nich (v námi vybraných dílech dokonce ve všech případech) je město pouze tou kulisou, kterou správně být nemá. Kromě zaplnění prostoru nehraje žádnou jinou roli. Taková díla pak tíhnou spíše k science fiction. Obzvláště pak ta, jež se odehrávají převážně v postapokalyptické budoucnosti.

V prvním proudu jsou díla od autorů Pavla Renčina, Martina Bečana, Kateřiny Šardické, Alžběty Bílkové, Pavla Bareše a v neposlední řadě také antologii od dvojice Antonín K. K. Kudlác a Ondřej Jireš. Je zjevné, že většina námi zvolených autorů je spíše mladší generací začínajících autorů, kteří tvoří převážně v kategorii „young adult“, ale právě oni jsou těmi, kteří patrně nejlépe chápou podstatu městské fantasy. „Young adult“ literatura je navíc komerčními nakladatelstvími, jako jsou CooBoo, Yoli, Fragment a další, hojně podporována a propagována jak na sociálních sítích, tak různými literárními soutěžemi pro začínající spisovatele. Zde můžeme uvést soutěž Hvězda inkoustu, jejíž výherkyně jsou v práci rovněž zmíněny. Další vliv na to jistě může mít i fakt, že se tito autoři „young adult“ narodili až po roce 1989 a jejich tvorba mohla být ovlivněna tvorbou zahraniční. Pavel Renčín je tak

jediným starším autorem z tohoto proudu, avšak jeho jméno má s městskou fantasy spjat téměř každý fanoušek tohoto žánrového typu.

Druhý proud pak reprezentují velká česká jména převážně starších autorů, kteří se městské fantasy příliš nepřiblížili, ale čtenáři si je pod tímto žánrovým typem vybaví spíše než výše zmíněné novější autory. Zejména se pak jedná o Františka Kotletu, Jiřího Kulhánka a Miroslava Žambocha. Dále pak i díla dvou mladších autorů – konkrétně již v prvním proudu zmíněného Pavla Bareše a Petry Podolové – která se pro změnu potýkají i s mystifikací žánru, kdy se nejedná o fantasy, nýbrž o science fiction.

V samotné charakteristice vybraných děl městské fantasy jsme se věnovali podrobnějšímu rozboru knih z prvního proudu, které nejlépe vystihují podstatu městské fantasy. Antologie *Pod kočičími hlavami* obsahuje různorodé povídky, z nichž některé bychom mohli zařadit k prvnímu, zatímco jiné naopak k druhému proudu městské fantasy, ale patrně se jedná o jakýsi pokus probuzení městské fantasy u nás, která v té době nebyla nijak populární⁸⁹ a jejíž zastoupení není ani dnes příliš početné (ani v případě, započítáme-li oba proudy dohromady). Proto bychom tuto sbírku měli brát jako pomyslného průkopníka v městské fantasy. *Městské války* Pavla Renčina naopak představují typ městské fantasy, kde vystupují města v roli postavy, přičemž samotné prostředí příběhu tak dostává větší volnost, nemusí být nutně fixováno k jednomu či více městům, ale může jít i za jejich hranice. *Zmizení Sáry Lindertové* od Kateřiny Šardické pak představuje nepřilíš nápadnou městskou fantasy, za niž by ji jen málokdo považoval. I přesto se však její příběh odehrává ve městě, jehož prvky jsou klíčové jak pro příběh, tak pro poslání postav v něm, čímž splňuje hlavní a zásadní kritérium tohoto žánrového typu. Jako poslední rozebíráme knihu *Kaziměstí* Martina Bečana, kterou můžeme považovat za nejlepšího představitele městské fantasy, kde se zároveň objevuje nesmazatelné městské prostředí, jehož fantastičnosti se meze nekladou, a město v roli postavy. Obě roviny jsou v tomto díle, dá se říct, na stejné úrovni.

Na závěr tedy můžeme říci, že českou městskou fantasy definuje především prvek města, jenž se objevuje v obou jejích proudech, které se od sebe liší jeho rolí v příběhu. Žánrový typ jako takový ve svých počátcích nebyl příliš populární odnoží fantasy a věnovalo se mu pouze omezené množství autorů, které jsme si shrnuli ve druhém proudu. V současné době však můžeme hovořit o jakémsi obrodu tohoto žánrového typu především díky mladým začínajícím

⁸⁹ Pod kočičími hlavami ~ Fantasya.cz ~ Články. *Fantasya.cz ~ Science-fiction a fantasy knižkupectví* [online]. Copyright © 2006 [cit. 03.05.2021]. Dostupné z: <http://fantasya.cz/clanek/pod-kocicimi-hlavami>

autorům, kteří k němu mají přeci jen blíže. Mladí lidé rádi tráví čas v městském prostředí, rádi cestují a jejich zájmy se tak mohou odrážet i v jejich literární tvorbě. Dalším aspektem jsou komerční nakladatelství, která své potenciální autory lákají různými literárními soutěžemi, v nichž nechybí ani zastoupení městské fantasy. Typickým příkladem je pak druhý ročník literární soutěže Hvězda inkoustu, jehož zadáním bylo napsání „young adult“ příběhu v žánru urban fantasy.⁹⁰ Jejím vítězem se stala již námi zmiňovaná kniha *Z kouře a kamene* Alžběty Bílkové. Další osud městské fantasy je tak v rukou spíše mladé generace autorů.

⁹⁰ Hvězda inkoustu | INFORMAČNÍ CENTRUM PRO MLÁDEŽ PROSTĚJOV. *INFORMAČNÍ CENTRUM PRO MLÁDEŽ PROSTĚJOV* [online]. Copyright © 2010 [cit. 06.06.2021]. Dostupné z: <http://www.icmprostejov.cz/content/hvezda-inkoustu>

POUŽITÁ LITERATURA

Primární

BEČAN, Martin. *Kaziměsti*. Praha: Fragment, 2017, s. 221. ISBN 978-80-253-3377-8

KUDLÁČ, Antonín K.K. JIREŠ, Ondřej. *Pod kočičími hlavami*, Praha: Triton 2007. ISBN 978-80-7254-959-7

RENČÍN, Pavel. Zlatý kříž. Praha: Argo, 2008, s. 83. ISBN 978-80-257-0082-2

RENČÍN, Pavel. Runový meč. Praha: Argo, 2009, s. 34-35. ISBN 978-80-257-0212-3

RENČÍN, Pavel. Věk nenávisti. Praha: Argo, 2011, str. 349. ISBN 978-80-257-0522-3

ŠARDICKÁ, Kateřina. *Zmizení Sáry Lindertové*. Praha: Fragment, 2019, s. 302-303. ISBN 978-80-253-4134-6

Sekundární

CLUTE, John. GRANT, John (eds.). *Encyclopedia of Fantasy* (online)

DĚDINOVÁ, Tereza. *Po divné krajině: charakteristika a vnitřní členění fantastické literatury*. Brno: Filozofická fakulta, Masarykova univerzita, 2015. ISBN 978-80-210-7871-0

HODROVÁ, Daniela. *Místa s tajemstvím: (kapitoly z literární topologie)*. Praha: KLP, 1994. ISBN 80-85917-03-3

HODROVÁ, Daniela. *... na okraji chaosu ...: poetika literárního díla 20. století*. Praha: Torst, 2001. ISBN 80-7215-140-1

KUDLÁČ, Antonín K. K. *Barvy černobílého světa*. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2017. ISBN 978-80-7560-105-6

PROFANTOVÁ, Nad'a. PROFANT Martin. *Encyklopedie slovanských bohů a mýtů*. Praha: Libri, 2004. ISBN 80-7277-219-8

ŠIDÁK, Pavel. *Úvod do studia genologie*. Praha: Akropolis, 2013. ISBN 978-80-7470-040-8

VANDERMEER, Ann. VANDERMEER, Jeff. *New weird: trochu jiná fantastika*. Plzeň: Laser-books, 2008. ISBN 80-7193-260-4

Internetové zdroje

Aaronovitch, Ben: Řeky Londýna - iLiteratura.cz. *iLiteratura.cz - titulní stránka - iLiteratura.cz* [online]. Copyright © Boris Hokr [cit. 05.12.2020]. Dostupné z: <http://www.iliteratura.cz/Clanek/36805/aaronovitch-ben-reky-londyna>

A Darker Shade of Magic | Shades of Magic Wiki | Fandom. [online]. [cit.04.12.2020] Dostupné z: https://shadesofmagic.fandom.com/wiki/A_Darker_Shade_of_Magic

Alžběta Bílková životopis | Databáze knih. *Knihy | Databáze knih* [online]. Copyright © 2008 [cit. 23.01.2021]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/zivotopis/alzbeta-bilkova-56062>

Antologie české městské fantasy. Pod kočičí hlavy se dostane jen málokdo - TOPZINE.cz. *TOPZINE.cz - Nezávislý deník o všem, co vás zajímá* [online]. Dostupné z: <https://www.topzine.cz/antologie-ceske-mestske-fantasy-pod-kocici-hlavy-se-dostane-jen-malokdo>

Bareš Pavel | Nakladatelství Host.hostbrno.cz - *Nakladatelství Host* [online]. Copyright © 2018 [cit. 17.01.2021]. Dostupné z: <https://www.hostbrno.cz/bares-pavel/>

Bibliografie – Pavel Renčín. *Pavel Renčín* [online]. [cit. 13.01.2021]. Dostupné z: <https://pavelrencin.cz/bibliografie/>

Hvězda inkoustu | INFORMAČNÍ CENTRUM PRO MLÁDEŽ PROSTĚJOV. *INFORMAČNÍ CENTRUM PRO MLÁDEŽ PROSTĚJOV* [online]. Copyright © 2010 [cit. 06.06.2021]. Dostupné z: <http://www.icmprostejov.cz/content/hvezda-inkoustu>

Jiří Kulhánek – LEGIE - databáze knih Fantasy a Sci-Fi. *LEGIE - databáze knih Fantasy a Sci-Fi* [online]. [cit. 19.01.2021]. Dostupné z: <https://www.legie.info/autor/298-jiri-kulhanek>

juxtapozice - ABZ.cz: slovník cizích slov. *ABZ.cz: slovník cizích slov - online hledání* [online]. Copyright © [cit. 14.01.2021]. Dostupné z: <https://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/juxtapozice>

Kateřina Šardická | Albatros media. *Fragment | Albatros media* [online]. Copyright © Kateřina Šardická [cit. 15.01.2021]. Dostupné z: <https://www.fragment.cz/autori/49090354/katerina-sardicka/>

lazar - ABZ.cz: slovník cizích slov. *ABZ.cz: slovník cizích slov - online hledání* [online]. Copyright © [cit. 17.04.2021]. Dostupné z: <https://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/lazar>

Leoš Kyša životopis | Databáze knih. *Knihy | Databáze knih* [online]. Copyright © 2008 [cit. 19.01.2021]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/zivotopis/leos-kysa-12208>

Martin Bečan | Albatrosmedia.cz. *Albatrosmedia.cz - knihy, internetové knihkupectví | Albatrosmedia.cz* [online]. Copyright © archiv autora [cit. 14.01.2021]. Dostupné z: <https://www.albatrosmedia.cz/autori/39360723/martin-becan/>

městská (urban) fantasy - štítek | Databáze knih. *Knihy | Databáze knih* [online]. Copyright © 2008 [cit. 19.01.2021]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/stitky/mestska-urban-fantasy-2150>

Meta – LEGIE - databáze knih Fantasy a Sci-Fi. *LEGIE - databáze knih Fantasy a Sci-Fi* [online]. [cit. 24.01.2021]. Dostupné z: <https://www.legie.info/kniha/20070-pavel-bares-meta>

Meta - Pavel Bareš | Databáze knih. *Knihy | Databáze knih* [online]. Copyright © 2008 [cit. 24.01.2021]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/knihy/meta-428849>

Miroslav Žamboch | CzechLit. [online]. [cit. 21.01.2021]. Dostupné z: <https://www.czechlit.cz/cz/autor/miroslav-zamboch-cz/>

Neil Gaiman | Neil's Work | Books | Neverwhere. *Neil Gaiman* [online]. [cit.03.12.2020] Dostupné z: <https://www.neilgaiman.com/works/Books/Neverwhere/>

Nejlépe hodnocené knihy fantasy a sci-fi / top 20 – LEGIE - databáze knih Fantasy a Sci-Fi. *LEGIE - databáze knih Fantasy a Sci-Fi* [online]. [cit. 19.01.2021]. Dostupné z: <https://www.legie.info/kniha/top/20/zanr/urban-fantasy>

Pavel Renčín. *Pavel Renčín* [online]. [cit. 13.01.2021]. Dostupné z: <https://pavelrencin.cz/>

Petra Podolová životopis | Databáze knih. *Knihy | Databáze knih* [online]. Copyright © 2008 [cit. 22.01.2021]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/zivotopis/petra-podolova-131598>

Pod kočičími hlavami ~ Fantasya.cz ~ Články. *Fantasya.cz ~ Science-fiction a fantasy knihkupectví* [online]. Copyright © 2006 [cit. 03.05.2021]. Dostupné z: <http://fantasya.cz/clanek/pod-kocicimi-hlavami>

Rozhovory: Martin Bečan | Vaše literatura. *Vaše Literatura - Literatura pro všechny!* [online]. Copyright © 2009 [cit. 14.01.2021]. Dostupné z: <https://www.vaseliteratura.cz/rozhovory/6847-martin-becan>

Řeky Londýna - Ben Aaronovitch | Databáze knih. *Knihy | Databáze knih* [online]. Copyright © 2008 [cit. 05.12.2020]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/knihy/reky-londyna-reky-londyna-258789>

Vila Tugendhat. *Vila Tugendhat* [online]. Copyright © 2010 [cit. 23.01.2021]. Dostupné z: <https://www.tugendhat.eu/>

SUMMARY

The aim of my bachelor's thesis was to characterize Czech urban fantasy in the context of Czech fiction and to shed light on the issue of the inclusion of Czech works in this genre type. In the context of Czech fiction, it is specific mainly in that it moves on the border between sci-fi and fantasy and has a double character, which I divided into two streams. I characterized the first as one that would belong to fantasy and best corresponds to the literary-theoretical definition of the genre according to Daniela Hodrová and the Internet encyclopedia Encyclopedia of fantasy, demonstrated by works that, in my view of urban fantasy best correspond to their genre. More precisely, the role of the city in the story does not only represent the role of the environment, which could be arbitrarily confused with others, but its purpose is connected with both the characters and the story. Once removed, the story would not be what it should be. In contrast, the second stream is represented by works assigned to urban fantasy by marketing, commercially if you want, and even if their stories take place in the city, in the vast majority of them (in my selected works even in all cases), the city is only the backdrop it shouldn't be. Apart from filling the space, it plays no other role. Such works then tend more towards science fiction.

For the first stream, I selected works by Pavel Renčín, Martin Bečan, Kateřina Šardická, Alžběta Bílková, Pavel Bareš and, last but not least, an anthology by Antonín K. K. Kudláč and Ondřej Jireš.

The second stream is represented by better known Czech names, mostly older authors, who did not get too close to urban fantasy, but readers will remember them under this genre type rather than the newer authors mentioned above. These include František Kotleta, Jiří Kulháněk and Miroslav Žamboch. To these I have also added the works of two younger authors – namely, already mentioned in the first stream, Pavel Bareš and Petra Podolová – which, for a change, also deal with the mystification of the genre, which is not fantasy, but science fiction.

In the very characteristics of selected works of urban fantasy, I devoted myself to a more detailed analysis of books from the first stream, which best describe the essence of urban fantasy. The anthology *Pod kočičími hlavami* contains various stories, some of which could be included in the first and others in the second stream of urban fantasy. Pavel Renčín's *Městské války* represent a type of urban fantasy, where cities act as characters and the very environment of the story gets more freedom, it does not necessarily have to be fixed to one or more cities, but it can go beyond their borders. *Zmizení Sáry Lindertové* by Kateřina Šardická then represents a not very conspicuous urban fantasy. Nevertheless, her story takes place in a city whose elements are key to both the story and the mission of the characters in it, thus meeting the main and fundamental criterion of this genre type. Lastly, I discuss the book *Kaziměsti* by Martin Bečan, which I personally consider to be the best representative of urban fantasy, where at the same time an indelible urban environment appears, whose imaginativeness has no limits, and the city in the role of a character. Both levels are in this work, so to speak, in the same grade.